Kraków

egzemplarz bezpłatny
free copy

WOKÓŁ SZOPKI

SPACEREM PO KRAKOWIE

All Around Nativity Scenes

7.12.2017–31.01.2018

SPACEROWNIK

Szanowni Państwo,

Krakowski obyczaj budowania szopek to jeden z prawdziwych fenomenów polskiej kultury i jednocześnie zjawisko wyjątkowe w skali światowej. Zbiegają się w nim ważne elementy naszej tożsamości: tradycja, praca, pasja – to nie przypadek, że nasze szopkarstwo zajmuje poczesne miejsce na krajowej liście niematerialnego dziedzictwa. Szopka to Kraków i Polska w miniaturze, co podkreślają obecne w niej narodowe symbole i ważne dla naszej historii postaci. Prezentowana w miejskiej przestrzeni, w witrynach i wnętrzach rozmaitych lokali i budynków, niezmiennie budzi nasz zachwyt i pomaga nam oswoić najbardziej z pozoru nieprzyjazną porę roku – nic więc dziwnego, że doroczny konkurs i wystawa szopek cieszą się tak ogromnym zainteresowaniem.

Serdecznie zapraszam Państwa na spacer Wokół Szopki, zapraszam do korzystania z licznych uroków zimowego Krakowa. Miejskie instytucje i jednostki wspólnie zadbały o to, by atrakcji nam nie zabrakło: od ślizgawki na placu Wolnica, po cztery sylwestrowe bale pod otwartym niebem. Mam nadzieję, że tegoroczna zima w mieście dostarczy Państwu wiele radości.

Jacek Majchrowski
Prezydent Miasta Krakowa

Ladies and Gentlemen,

The Cracovian custom of building nativity scenes is a true phenomenon of Polish culture and unique on the global scale. It intertwines many diverse elements of our identity such as love of tradition, hard work and passion, so it's no accident that the custom takes pride of place on the list of Poland's intangible cultural heritage. The nativity scenes are Kraków and Poland in a miniature, as revealed by the national symbols and historical figures that populate them. Displayed in the city space, in shopfronts and interiors of public buildings, they captivate and delight passers-by and help us acclimatise to the harsh winter season – it's no wonder, then, that the contest and exhibition are as popular as ever.

I extend my warmest welcome to our walk All Around Nativity Scenes, and I hope you enjoy the myriad charms of wintertime Kraków. Municipal institutions and businesses have once again come together to provide plenty of attractions, from the ice skating rink on the Wolnica Square to four New Year's Eve parties in the open air. I wish you all the greatest joy of winter and Christmas in Kraków.

Jacek Majchrowski
Mayor of the City of Kraków

Co roku w pierwszy czwartek grudnia już od rana „pod Adasiem" zaczyna gromadzić się rzesza uczestników, organizatorów i sympatyków Konkursu Szopek Krakowskich. Wydarzenie sprawia, że miasto zaczyna żyć atmosferą zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia. Dla twórców szopek jest okazją do zaprezentowania swego wielomiesięcznego trudu, dla członków Sądu Konkursowego, obserwatorów i turystów – okazją do kolejnego spotkania z tajemniczym pięknem misternego rękodzieła. W tym roku już po raz 75!

Szopka krakowska to dzieło jedyne w swoim rodzaju. Jej tradycja sięga XIX stulecia. W tamtym czasie wyrobem szopek zajmowali się rzemieślnicy z ówczesnych przedmieść Krakowa. Szopka miała nie tylko ozdabiać dom czy służyć jako gustowny bożonarodzeniowy podarunek, ale przede wszystkim była rodzajem przenośnego teatrzyku, który przy wtórze odtwarzanej na żywo muzyki gościł w domach zamożnych rodzin. Tradycja szopki krakowskiej swoje trwanie zawdzięcza przekazowi międzypokoleniowemu w rodzinach szopkarzy lub wśród mieszkańców tej samej dzielnicy, ale także wysiłkom przedstawicieli miasta i muzealników. W 1937 roku dr Jerzy Dobrzycki, wieloletni dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa, zainicjował konkurs szopek, który z wyłączeniem okresu II wojny światowej odbywa się co roku aż po dziś dzień.

Współczesna szopka krakowska jest wyrazem wizji artysty, w której miłość do zabytków Krakowa spotyka się z kontemplacją tajemnicy Bożego Narodzenia. Jednocześnie jest ona opowieścią o nas samych: naszej historii i naszej codzienności. Obok Świętej Rodziny i postaci ewangelicznych znajdziemy w niej bohaterów narodowych, postaci z krakowskich legend, figury znane z obrzędowości ludowej, bohaterów popkultury, znane osobistości ze świata polityki, sztuki, kultury artystycznej. Realne splata się z nierealnym, przeszłe z obecnym. Ale szopka to także powrót do wspomnień dzieciństwa. Stojąc przed nią, na powrót stajemy się dziećmi. Posądzana o kiczowatość, urzeka swoim migotliwym pięknem i starannością wykonania.

Szopkarstwo krakowskie w 2014 roku zostało wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Wiosną 2017 roku został zgłoszony wniosek o wpisanie szopkarstwa krakowskiego na Listę reprezentatywną niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości UNESCO.

Po raz trzeci zapraszam Państwa na szlak spacerowy wokół krakowskiej szopki, tym razem zatytułowany *Szopkarze dla Miasta i Niepodległej*. Podczas spaceru mogą Państwo podziwiać najpiękniejsze szopki z budowanej przez lata kolekcji Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Dzięki współpracy z krakowskimi przedsiębiorcami te wyjątkowe muzealne obiekty znalazły właściwe dla siebie miejsce w tętniącej życiem przestrzeni miejskiej.

Michał Niezabitowski
Dyrektor Muzeum Historycznego
Miasta Krakowa

Every year, on the morning of the first Thursday of December, participants, organisers and fans of the Kraków Nativity Scene Contest gather at the foot of the Adam Mickiewicz statue on the Main Market Square. The event serves as an unofficial launch of Christmas festivities in the city; for makers of nativity scenes it's a culmination of many months of hard work, while for members of the jury, observers, locals and tourists a perfect opportunity to once again immerse themselves in the beautiful atmosphere of the traditional artworks. This year marks the 75th anniversary of the contest!

Cracovian nativity scenes are the only artworks of their kind. The tradition dates back to the 19th century, when nativity scenes were mainly made by craftsmen living in suburbs and villages on the outskirts of the city. The constructions decorated homes or were given as tasteful Christmas gifts, but they were mainly used as portable puppet theatres where nativity plays were performed to live music accompaniment. The tradition has been handed down generations or between families in neighbourhoods ever since, and efforts of museums and city authorities have helped it become one of Kraków's leading traditions of the Christmas period. In 1937, Dr. Jerzy Dobrzycki, long-standing director of the Historical Museum of the City of Kraków, launched the Nativity Scene Contest, which has been held every year since with the exception of the Second World War.

Contemporary nativity scenes are the expression of their makers' vision, reflecting their love for Kraków's monument intertwining with contemplation of the mystery of the Nativity. They also tell stories about ourselves: our history and our everyday realities. As well as the Holy Family and other figures from the Gospels, we find national heroes, figures from Cracovian or folk legends, celebrities and representatives of pop culture, politics and the worlds of the arts and culture. Reality intertwines with fiction and the past with the present. But nativity scenes also take us back to our childhoods. Although they are often accused of being gaudy and kitsch, they continue to enchant with their glittering, dazzling beauty and intricacy.

Thanks to the efforts of the Historical Museum of the City of Kraków, Cracovian nativity scenes were added to the national list of intangible cultural heritage in 2014. In 2017, an application was also made to add Cracovian nativity scenes to the UNESCO Intangible Cultural Heritage list.

I hope you will join us once again for the guided walk All Around Nativity Scenes, this time entitled Nativity *Scene-Makers for Our City and Our Country*. During the third walk, we will see the most beautiful nativity scenes of recent years, held in the collections of the Historical Museum of the City of Kraków. By working with local businesses, the museum presents these unique objects in prominent spots in Kraków's Old Town and further afield.

Michał Niezabitowski
Director of the Historical Museum
of the City of Kraków

Tegoroczne zimowe atrakcje przygotowane przez Miasto Kraków i Krakowskie Biuro Festiwalowe dla mieszkańców i turystów, którzy w okresie świąt Bożego Narodzenia i Nowego Roku tak licznie odwiedzają stolicę Małopolski, będą naprawdę wyjątkowe! W radosną atmosferę świątecznie udekorowanego Rynku Głównego, podkreśloną w grudniu przez bożonarodzeniowe targi, wpisują się wydarzenia tradycyjnie już związane z prezentacją krakowskich szopek. W tym roku spacer Wokół Szopki wychodzi jeszcze dalej w miasto, towarzysząc także takim nowościom, jak ślizgawka na placu Wolnica i nowohucki kiermasz na placu Centralnym.

Bożonarodzeniowe szopki, których konstruowanie uchodzi za jeden z najpiękniejszych krakowskich zwyczajów, wzorowane są na architekturze lokalnych zabytków, od lat fascynując swoimi kształtami. Już po raz trzeci Kraków zaprasza na spacer po mieście trasą Wokół Szopki! Wspólna inicjatywa Miasta Krakowa, Muzeum Historycznego Miasta Krakowa i Krakowskiego Biura Festiwalowego spotkała się w ubiegłych latach z bardzo ciepłym przyjęciem, zaś podczas spaceru wieńczącego projekt w styczniu 2017 roku, krakowianie wprost pytali nas, czy szopki powrócą tej zimy, i co istotne – czy będzie ich więcej. Na obydwa pytania mogę odpowiedzieć twierdząco.

Śmiało też mogę powiedzieć, że te cuda architektury mają swoich wiernych fanów nie tylko w Krakowie, ale i na całym świecie. W czasie lipcowej 41. sesji Światowego Komitetu Dziedzictwa UNESCO krakowskie szopki były prezentowane w przestrzeni Centrum Kongresowego ICE Kraków delegatom z blisko 200 krajów! Ich zdjęcia wyruszyły w świat, budząc zachwyt w najodleglejszych zakątkach globu.

To jednak nie wszystkie atrakcje, które czekają w zimowym Krakowie na mieszkańców i turystów. Ślizgawce na Wolnicy, bo taką nazwę przybrało lodowisko na Kazimierzu, towarzyszy program artystyczny – od pokazów łyżwiarstwa figurowego, poprzez występy komików, którzy zaprezentują się na lodzie, aż po świetną muzykę graną przez najlepszych DJ-ów! Tutejsze wydarzenia będą odwoływać się także do bogatej historii Kazimierza.

Sporo niespodzianek czeka na wszystkich, którzy odwiedzą Kiermasz Centralny, czyli targi bożonarodzeniowe w Nowej Hucie. Będzie tam można kupić ozdoby choinkowe, albo nauczyć się, jak wykonać je własnoręcznie – serdecznie zapraszam na warsztaty. Poza tym w programie wydarzeń znalazły się m.in. gitarowe koncerty kolęd, pokazy szczudlarskie, a także efektowne prezentacje poskramiaczy płomieni.

Cieszę się, że zyskaliśmy kolejne okazje, by w dużym gronie spotykać się i korzystać z atrakcji zimowego Krakowa.

Izabela Helbin
Dyrektor Krakowskiego
Biura Festiwalowego

This year, the attractions prepared by the City of Kraków and the Krakow Festival Office for locals and tourists who flock to the city and the Małopolska region during the festive period are truly special! The Main Market Square, beautifully adorned with Christmas decorations, hosts the Christmas Fair and many other traditional events, including presentations of Cracovian nativity scenes. And this year's walk All Around Nativity Scenes steps beyond the Old Town, as well as featuring brand-new events such as the ice skating rink at the Wolnica Square and the fair at Centralny Square in Nowa Huta.

Cracovian nativity scenes, one of our most beautiful local festive traditions, are modelled on the city's architecture, providing inspiration to artists and craftsmen for over a century. We host the guided walk All Around Nativity Scenes for the third time. The joint initiative of the City of Kraków, the Historical Museum of the City of Kraków and the Krakow Festival Office was enthusiastically received in previous years – so much so that during the walk culminating the project in January 2017 we were asked whether the nativity scenes will return this winter, and, if so, whether there will be more of them. I am now delighted to give a resounding "yes" to both questions!

I can also add that these miniature architectural gems have plenty of devoted fans in Kraków and all over the globe. During the 41st session of the UNESCO World Heritage Committee, held at the ICE Kraków Congress Centre in July 2017, Cracovian nativity scenes were shown to delegates from almost 200 countries! Their stunning photos have since taken the world by storm.

But that's not all the attractions we have prepared this winter. The ice skating rink at the Wolnica Square in Kazimierz is accompanied by an extensive programme of artistic events, from figure skating demonstrations, via stand-up comedy on ice, to hot music performed by the finest DJs! The events and entertainment recall the rich cultural history of Kazimierz.

There will also be plenty of surprises for all visitors to the Christmas fair at the Centralny Square in Nowa Huta. You'll be able to buy unusual Christmas gifts and decorations, or learn how to make them yourselves during workshops. There will also be guitar carol concerts, displays of stilt walking and spectacular demonstrations of pyrotechnics and fire breathing.

I am delighted to invite you to myriad festive events with your friends and family – enjoy Kraków's winter wonderland!

Izabela Helbin
Director of the Krakow
Festival Office

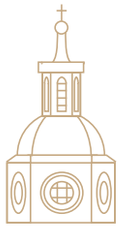
SZOPKOWY ELEMENTARZ
NATIVITY SCENE GLOSSARY

1 **Scena centralna – zazwyczaj na drugiej kondygnacji. Przedstawia model rodziny 2 plus 1 (szopka nie jest neutralna światopoglądowo).**
Central scene, usually on the second storey. It depicts the traditional Holy Family (Mary, Joseph and Baby Jesus).

2 **Brama główna – miejsce na scenkę figuralną, pozostałość po dawnej szopce jasełkowej.**
Main gate providing a space for additional figurines – a relic of former nativity plays.

3 **Kaplica Zygmuntowska – czołowa reprezentantka renesansu w szopce krakowskiej.**
Sigismund Chapel – a leading example of the Renaissance in Kraków Nativity Scenes.

4 **Lajkonik – zwierzyniecki celebryta, prywatnie kolega wielu szopkarzy.**
The Lajkonik – celebrity of the Zwierzyniec district and, privately, a friend of many nativity scene-makers.

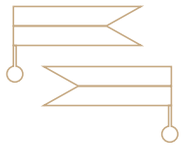
5 **Pan Twardowski – mistrz sztuk czarnoksięskich i jazdy na kogucie, znacząco wzmacnia magiczny potencjał szopki.**
Pan Twardowski – master of the dark arts and rider of cockerels; his presence enhances the magical potential of any nativity scene.

6 **Smocza Jama – z niej wyłania się groźny dla mieszczan smok(g).**
Dragon's Den, showing the dangerous inhabitant peeking out.

7 **Attyki – w nich akcent współczesny, na przykład liczba jubileuszowego konkursu szopek.**
Vaults, frequently featuring a contemporary motif, such as the anniversary of the nativity scene contest.

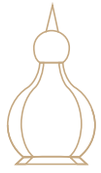
8 **Flagi – biało-czerwone lub krakowskie, od pewnego czasu w tercecie z granatową z gwiazdami.**
Flags – Poland's white-and-red or Kraków's white-and--blue, more recently combined with navy blue stars.

9 **Herb Krakowa – jeżeli ktoś miałby wątpliwości co do rodowodu szopki.**
Kraków's coat of arms, in case anyone is in any doubt as to the tradition's lineage.

10 **Polski orzeł – wieńczył szopki krakowskie, nawet gdy Polski nie było na mapach.**
The Polish eagle – the element crowned nativity scenes even while Poland was under partitions and didn't exist on maps.

11 **Różne kule i banie – pozłacane lub w innym kolorze, nie wiadomo po co.**
Various domes and onions – gilded or covered with a different metallic finish, for no apparent reason.

12 **Światła – w ostatnich latach ledowe, bo szopka nie odcina się od postępu technicznego.**
Lights – recently mainly LED, since nativity scenes embrace technological progress.

13 **Krakowiak i krakowianka – on romantyczny, ona rozważna, ale kręcą się razem w koło.**
Cracovian couple – he, sensitive, she, sensible, but they dance and spin together.

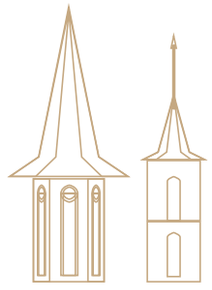
14 **Trębacz – ten w szopce oszczędzony przez tatarską strzałę.**
Bugle player – although in the nativity scene tradition, he is spared the deadly Tatar arrow.

15 **Schody – miejsce na figurki szopkowych bohaterów drugoplanowych: Tadeusza Kościuszki, Józefa Piłsudskiego, Piotra Skrzyneckiego, Anny Szałapak, Jerzego Urbana, Lecha Wałęsy, Jacka Majchrowskiego, św. Stanisława, według uznania szopkarza.**
The staircase provides a space for supporting characters. They may include real or legendary personalities, such as Tadeusz Kościuszko, Józef Piłsudski, Piotr Skrzynecki, Anna Szałapak, Jerzy Urban, Lech Wałęsa, Jacek Majchrowski or St Stanislaus – at the maker's discretion.

16 **Otoczenie – nieznośna i tajemnicza rzeczywistość krakowska.**
Background – the insufferable yet mysterious Cracovian everyday.

17 **Wieże – hejnalica, ratuszowa, Lubranka, Zegarowa, Zygmuntowska. Szopkarz szuka inspiracji, bujając wysoko w obłokach.**
Towers, such as the taller tower of St Mary's Church, the Town Hall Tower, the clock tower or the Sigismund Tower. Nativity scene-makers seek inspiration in the skies.

18 **Elektryka – schowana w środku, zagadka dla fachowca. UWAGA, WYSOKIE NAPIĘCIE!**
Electronics – hidden inside, for expert eyes only. CAUTION: HIGH VOLTAGE!

19 **Okna – nawiązują do krakowskich witraży. Wiele cukierków zostało zjedzonych, aby zdobyć do nich budulec.**
Windows representing Kraków's stained glass windows. Many kilos of sweets have to be eaten every year to obtain the best building materials.

20 **Zegar – krakowski, czyli zwykle się nie spieszy. Bo ma blisko.**
Clock – in true Cracovian fashion it's never fast, because it hasn't got far to go.

WOKÓŁ SZOPKI. SPACEREM PO KRAKOWIE

SZOPKARZE DLA MIASTA I NIEPODLEGŁEJ

Po raz trzeci przekazujemy w Państwa ręce plan spaceru Wokół Szopki. Tym razem nosi on podtytuł *Szopkarze dla Miasta i Niepodległej* i nawiązuje do przypadającego na 2018 rok stulecia odzyskania przez Polskę niepodległości. Czy szopka krakowska może nam coś opowiedzieć o drogach do Niepodległej? Zdecydowanie tak! Oczywiście nie dosłownym językiem podręcznika historii. Szopkarze mówią nam bardzo wiele o przeszłości i współczesności Polski i Krakowa. Przemawiają do nas za pośrednictwem umieszonych w szopce figurek, monogramów i symboli, zminiaturyzowanych pomników, dzieł artystycznych i fragmentów architektury. Odczytywanie tego szopkarskiego języka jest dla nas, podziwiających te wyjątkowe „kroniki dziejów", niezwykłą przyjemnością, lecz również wyzwaniem. Wyzwanie to staje się być może jeszcze trudniejsze, gdy przeniesiemy szopkę z muzealnych magazynów w przestrzeń miasta, skąd bierze ona przecież swój rodowód. W wielu miejscach znajdziemy ślady świadczące o wysiłku Polaków w dążeniu do niepodległego państwa oraz o roli Krakowa w tych zmaganiach. Czy ustawienie tu krakowskich szopek pozwoli odczytać te miejsca na nowo? Mogą przekonać się Państwo sami.

Dzięki współpracy krakowskich przedsiębiorców z Muzeum Historycznym Miasta Krakowa i Krakowskim Biurem Festiwalowym mogą Państwo podziwiać 27 szopek z muzealnej kolekcji w witrynach lokali położonych głównie na obszarze Starego Miasta, lecz nie tylko. Zostały one wykonane na Konkurs Szopek Krakowskich w latach 1980-2007, na którym zdobywały nagrody i wyróżnienia. Dodatkowo w dziesięciu miejskich lokalizacjach zaprezentowano dwustronne i duże, często liczące blisko dwa metry wysokości szopki, które specjalnie na potrzeby spaceru wykonali obecnie działający szopkarze i szopkarki.

Nasz spacer rozpoczynamy przy ulicy Powiśle 11, u podnóża Wawelu. Następnie kierujemy się Drogą Królewską przez serce Starego Miasta, Rynek Główny, w stronę Barbakanu.

ALL AROUND NATIVITY SCENES. WALKING IN KRAKÓW

NATIVITY SCENE–MAKERS FOR OUR CITY AND OUR COUNTRY

Welcome to the guide to the third walk All Around Nativity Scenes. This year's event comes under the banner *Nativity Scene-Makers for Our City and Our Country*, recalling the centenary of Poland regaining its independence in 2018. Can Cracovian nativity scenes reveal something about our route to independence? Of course they can! And they do so without resorting to a lecturing, textbook tone. Nativity scenes tell us many things about the past and the present of Kraków and Poland; they speak to us through their figurines, monograms and symbols, and through miniature models of monuments, artworks and architectural fragments. Reading this symbolic language while admiring these unique artistic chronicles is as much a joy as it is a challenge. And the challenge becomes all the greater when we move the nativity scenes from museum archives into the city space – which is, after all, where they originate. Many locations bear traces of the struggles undertaken by Polish people in their drive towards independence, and of Kraków's role in these efforts. Does placing nativity scenes in these locations help us see them anew? You'll be able to find out for yourselves with our guided walks.

As a result of the collaboration between local businesses and the Historical Museum of the City of Kraków with the Krakow Festival Office, you will be able to admire 27 nativity scenes from the museum's collection, set up in shopfronts throughout the Old Town and beyond. They were all awarded prizes and distinctions in the Kraków Nativity Scene Contest between 1980 and 2007. Additionally, dozens of locations across the city present large (up to two-metre-tall), double-sided nativity scenes made especially by artists working today.

We start our walk at the foot of Wawel Hill, at 11 Powiśle Street. We then head along the Royal Route, through the heart of the Old Town and the Main Market Square, towards the Barbican. From there it's just a few steps to Celestat in the Strzelecki Garden (16 Lubicz Street), hosting this year's post-contest exhibition.

Stamtąd mamy już tylko kilka kroków do położonego w Ogrodzie Strzeleckim Celestatu (ul. Lubicz 16), gdzie prezentowana jest pokonkursowa wystawa szopek krakowskich.

* * *

Spacer rozpoczynamy przy ulicy Powiśle 11. Przechodzimy ulicą Podzamcze u podnóża wzgórza wawelskiego. Przyjrzyjmy się uważnie architekturze zamku i katedry. Wawel jest przecież skarbnicą motywów dla szopkarzy. Szczególnie upodobali sobie oni dwa elementy, barokowy hełm Wieży Zegarowej i kaplicę Zygmuntowską. W kryptach wawelskiej katedry znajdują się z kolei groby tych, którzy otwierają i zamykają epokę zmagań z zaborcami o niepodległe państwo. Doczesne szczątki naczelnika powstania z 1794 roku Tadeusza Kościuszki oraz księcia Józefa Poniatowskiego spoczywają w krypcie św. Leonarda. Z kolei w krypcie pod Wieżą Srebrnych Dzwonów spoczął marszałek Józef Piłsudski. Sylwetki tych bohaterów polskich dziejów spotykać będziemy kilkukrotnie w czasie naszego spaceru. (1)

Pozostawiając Wawel za sobą, wchodzimy w ulicę Grodzką. Przed nami ukazują się bliźniacze kształty romańskich wież kościoła św. Andrzeja z końca XI wieku, inspirujące wielu szopkarzy. Przy Restauracji Fiorentina (ul. Grodzka 63) przyjrzyjmy się szopce Marzeny Krawczyk, autorki, która podtrzymuje rodzinne tradycje szopkarskie wraz z córką Emilką i mężem Piotrem. (2)

Podążając dalej ulicą Grodzką przemieszczamy się Drogą Królewską. Po prawej stronie mamy kościół św. św. Piotra i Pawła z 1635 roku, po lewej plac św. Marii Magdaleny, którego nazwa przypomina średniowieczny kościół stojący niegdyś na tym miejscu. Tu obejrzyjmy szopkę Kryspina Wolnego, wyglądem wież nawiązującą do wspomnianego kościoła św. Andrzeja. (3)

Kontynuując, dochodzimy do placu Wszystkich Świętych. Odwiedzamy Pawilon Wyspiańskiego i dwie umieszczone w nim szopki, autorstwa Andrzeja Malika (ze słynnej szopkarskiej rodziny z krakowskiego Zwierzyńca) oraz Marka Głucha. W tej drugiej ujrzymy polskiego orła, który stylizacją nawiązuje do tymczasowego herbu Rzeczypospolitej Polskiej z 1919 roku. (4)

Zejdźmy na pewien czas z Drogi Królewskiej i skierujmy się na prawo w ulicę Dominikańską. Pod numerem 3, w restauracji Albertina, możemy podziwiać szopkę Jacka Głucha, brata wspomnianego wcześniej Marka. (5)

Cofając się kilka kroków, wchodzimy w ulicę Stolarską i podążając nią, mijamy konsulaty generalne Republiki Francuskiej, Stanów Zjednoczonych i Republiki Federalnej Niemiec, czyli mocarstw zmagających się w I wojnie światowej, w wyniku której Polska mogła odzyskać niepodległość. Po dojściu do ul. Siennej, pod numerem 12 w restauracji Kogel Mogel przyjrzyjmy się szopce Antoniego Wołka z 1980 roku i zwróćmy uwagę na figurkę zatroskanego o losy Polski błazna Stańczyka. (6)

* * *

We start our walk from 11 Powiśle Street and stroll along Podzamcze Street at the foot of Wawel Hill, taking in the architecture of the castle and the cathedral. Wawel has long been a treasure trove of inspiration for makers of Cracovian nativity scenes. Two perennial favourites are the Baroque dome of the Clock Tower and the Sigismund Chapel. The crypts of Wawel Cathedral hold tombs of heroes of Poland's struggle for independence from partitions. The worldly remains of Tadeusz Kościuszko, commander-in-chief of the 1794 uprising, and Prince Józef Poniatowski rest in the Crypt of St Leonard. The Crypt of the Tower of Silver Bells holds the tomb of Marshal Józef Piłsudski. We will encounter figurines of Poland's national heroes many times along our journey. (1)

We leave Wawel behind and enter Grodzka Street. The silhouette of the Romanesque towers of St Andrew's Church, dating back to the late 11th century and serving as inspiration for many nativity scene-makers, come into view. Let's pause at the Fiorentina Restaurant (63 Grodzka Street) to admire the nativity scene by Marzena Krawczyk – an artist who maintains her family tradition in the craft with her daughter Emilka and husband Piotr. (2)

We head along Grodzka Street, following the Royal Route. On the right hand side, we can see the Church of Sts Peter and Paul from 1635, with St Mary Magdalene Square on the left; the latter is named after a mediaeval church which stood on the site many years ago. The towers of the nativity scene by Kryspin Wolny located here are modelled on St Andrew's Church. (3)

We reach the Wszystkich Świętych Square, where we step into the Wyspiański Pavilion holding a nativity scene by Andrzej Malik (of the famous family of craftsmen from the Zwierzyniec district) and another by Marek Głuch. The latter features a Polish eagle, resembling Poland's coat of arms of 1919. (4)

We stray off the Royal Route for a while and turn right into Dominikańska Street. The Albertina Restaurant at no. 3 presents a nativity scene by Jacek Głuch, brother of Marek. (5)

Taking a few steps back, we enter Stolarska Street and walk alongside the consulates general of France, the US and Germany. The three world powers were major players during the First World War; the end of the conflict was also the beginning of Poland's independence after over a century of partitions. We reach Sienna Street, where the Kogel Mogel Restaurant at no. 12 holds Antoni Wołek's nativity scene from 1980, with its figurine of the royal jester Stańczyk steeped in sadness and worry over Poland's fate. (6)

We enter the Main Market Square. The Wesele Restaurant at the Pod Złotym Karpiem tenement house at no. 10 presents the nativity scene referencing Stanisław Wyspiański's drama "Wesele" ["The Wedding" – trans.]. The nativity scene by Marian Więcek at Tradycyja Restaurant at no. 15 features a figurine

Przejdźmy na Rynek Główny. Pod numerem 10, w kamienicy Pod Złotym Karpiem, mieści się restauracja Wesele – i tu też musiała się znaleźć szopka nawiązująca do słynnego dramatu Stanisława Wyspiańskiego pod takim samym tytułem. Z kolei w szopce Mariana Więcka ulokowanej w restauracji Tradycyja pod numerem 15 zobaczymy charakterystyczną dla ludowych scen bożonarodzeniowych postać polskiego żołnierza. (7) (8)

Nazwa restauracji Wierzynek (Rynek Główny 16) upamiętnia słynną ucztę monarchów europejskich wydaną według tradycji w 1364 roku przez mieszczanina Mikołaja Wierzynka. Tutaj w szopce Jana Kirsza dostrzeżemy scenę Hołdu Pruskiego, który miał miejsce w 1525 roku właśnie na Rynku Głównym. Widzimy tu również figurki-personifikacje Wolności i Ojczyzny; w trudnym okresie schyłku komunizmu, w którym szopka powstała, miały one czytelną wymowę. Kontynuując drogę, oglądamy szopkę Piotra Michalczyka w restauracji Szara Gęś w Kuchni. (9) (10)

Związki kamienicy przy Rynku Głównym 23 z krakowskim księgarstwem sięgają 1610 roku. W dzisiejszej księgarni Empik znalazła się w związku z tym bardzo literacka i artystyczna szopka Andrzeja Nowickiego, młodopolska w charakterze i upamiętniająca stulecie powstania dramatu „Wesele". (11)

Okrążamy Wieżę Ratuszową. Nieistniejąca już, neogotycka wartownia zwana odwachem była jednym z pierwszych obiektów zajętych przez polskich żołnierzy 31 października 1918 roku. Wywieszone tu wtedy biało-czerwone flagi były jasnym sygnałem, że Kraków stał się jednym z pierwszych wyzwolonych miast w odradzającej się Polsce.

Przemieśćmy się do sklepu firmowego Wawel S.A. przy Rynku Głównym 33, gdzie znajdują się dwie niewielkie szopki autorstwa Jan Kirsza i Antoniego Wołka. Ta część Rynku Głównego nie bez przyczyny zwana jest Forum Polonorum: przed kamienicą pod numerem 30 Tadeusz Kościuszko przysięgał 24 marca 1794 roku walkę o obronę granic i odzyskanie samodzielności narodu oraz o ugruntowanie powszechnej wolności. Z kolei pod numerem 35, w Pałacu Krzysztofory, w 1914 roku mieściło się biuro werbunkowe Legionów Polskich, a także biura Naczelnego Komitetu Narodowego. W latach 1990-2017 w Krzysztoforach organizowano pokonkursowe wystawy szopek krakowskich. Obecnie, w czasie renowacji pałacu, szopki można zobaczyć i zakupić w tutejszym sklepie muzealnym. (12)

Za Pałacem Krzysztofory skręcamy w lewo i kierujemy się na plac Szczepański, gdzie znajduje się szopka Katarzyny Rackiej. W miejscu tym mieściły się koszary wojsk austriackich, zburzone przez Polaków w 1809 roku po przyłączeniu Krakowa do Księstwa Warszawskiego. Przez krótki czas był to plac Gwardii Narodowej. Następnie ulicą św. Tomasza docieramy do Karczmy Regionalnej Gościnna Chata przy ulicy Sławkowskiej 10. W szopce Mariana Więcka można ujrzeć figurkę

of a Polish soldier, typical of folk nativity scenes. (7) (8)

The Wierzynek Restaurant (16 Main Market Square) is named after the famous banquet thrown for European monarchs by the local burgher Mikołaj Wierzynek in 1364. The nativity scene held here, made by Jan Kirsz, depicts the Prussian Homage, held at this site on the Main Market Square in 1525. There are also personifications of Freedom and Homeland, which were particularly evocative during the communist period when the nativity scene was made. The next exhibit along our way is Piotr Michalczyk's work at the Szara Gęś w Kuchni Restaurant. (9) (10)

The tenement house at 23 Main Market Square has been home to bookstores since 1610. The Empik Bookstore holds the nativity scene by Andrzej Nowicki; inspired by the arts and literature, its Young Poland stylisation commemorates the centenary of the classic drama "The Wedding". (11)

We walk around the Town Hall Tower. A Neo-Gothic guardhouse once stood here – one of the first buildings taken by Polish soldiers on 31 October 1918. They hung white-and-red flags to send a clear signal that Kraków was one of the first liberated cities in the newly-independent Poland.

We move to the Wawel Chocolate Shop at 33 Main Market Square, holding two small nativity scenes by Jan Kirsz and Antoni Wołek. This part of the Main Market Square has long been known as the Forum Polonorum, and with good reason: it was in front of the tenement house at no. 30 that Tadeusz Kościuszko announced a general uprising and vowed "to defend the integrity of the borders of Poland, regain the independence of the nation, and to strengthen universal liberties" on 24 March 1794. In 1914, the Krzysztofory Palace at no. 35 held the recruitment office of the Polish Legions and the offices of the Supreme National Committee. In more recent times, between 1990 and 2017, the Palace hosted the post-contest exhibitions of Cracovian nativity scenes. The building is currently undergoing renovation works, but miniature nativity scenes can be viewed and bought from the museum shop on the site. (12)

From the Krzysztofory Palace we turn left and head to the Szczepański Square, holding a nativity scene by Katarzyna Racka. The square was once the site of Austrian military barracks, demolished in 1809 when Kraków joined the Duchy of Warsaw. For a short time the square was used by the National Guard. We follow Św. Tomasza Street to the Gościnna Chata Regional Inn at 10 Sławkowska Street. Marian Więcek's nativity scene presented there features a figurine of an officer in a uniform of the National Police Force founded in 1919. (13) (14)

We follow Sławkowska Street back to the Main Market Square, where the Kurant Music Bookshop at no. 36 holds nativity scenes by Antoni Wołek and Roman Sochacki. The latter features figurines of the Lajkonik and menacing Tatars in Oriental costume. It is a scene found in most Cracovian nativities, recalling the tradition of the Lajkonik

policjanta w mundurze polskiej Policji Państwowej, którą utworzono po odzyskaniu niepodległości w 1919 roku. (13) (14)

Ulicą Sławkowską powracamy na Rynek Główny 36, do Księgarni Muzycznej Kurant, gdzie znalazło się miejsce dla szopek Antoniego Wołka i Romana Sochackiego. W tej drugiej widzimy figurki Lajkonika i towarzyszących mu groźnych Tatarów w orientalnych strojach. Scenki takie, obecne w niemal każdej krakowskiej szopce, nawiązują do tradycji pochodu Lajkonika i jednocześnie do legendy o ocaleniu miasta przed najazdem tatarskim w 1287 roku. Lajkonik, noszący turban z półksiężycem, nazywany był Tatarzynem lub Turkiem. Przypomnijmy, że w lipcu 1916 roku Turcy… zdobyli niejako Kraków! Tysiące żołnierzy z dywizji osmańskich (sojuszników Austro-Węgier i Niemiec) przemaszerowały przez miasto w drodze na front wschodni. Krakowianie witali orientalnych gości gorącymi oklaskami, pamiętając o przepowiedni wieszcza Wernyhory (choć w nieco zmienionej wersji), że Polska odrodzi się: „po tym, jak Turek konia w Wiśle napoi". (15)

Nieco dalej, na wystawie Sopockiego Domu Aukcyjnego przy Rynku Głównym 43 znajduje się szopka Mariana Dłużniewskiego, dziadka wspomnianej już Marzeny Krawczyk (jej kolejną szopkę, z motywem renesansowej attyki Sukiennic, umieszczono w punkcie InfoKraków… w Sukiennicach!). Z kolei w domu pod nr 44 mieściła się redakcja pisma „Przedświt", którego celem było wspieranie walczącej o niepodległość Organizacji Bojowej Polskiej Partii Socjalistycznej i w którym publikował m.in. Józef Piłsudski. Nieco dalej, w siedzibie Banku Pekao S.A., w kamienicy przy Rynku Głównym 47 zwanej niegdyś Mennicą, zobaczymy szopki Stanisława Malika i Andrzeja Boruckiego. (16) (17) (18)

Następnie podążamy gwarną ulicą Floriańską w kierunku najważniejszej bramy w dawnych murach miejskich. Na tym odcinku Drogi Królewskiej 6 sierpnia 1914 roku pojawił się o wiele skromniejszy niż niegdyś „orszak". Składało się nań 150 mężczyzn i starszych chłopców, ubranych w szyte pospiesznie szare mundury. Tak strzelcy I Kompanii Kadrowej, których w kierunku rosyjskiej granicy prowadził komendant Józef Piłsudski, ruszali w swój kilkuletni, trudny i niestety krwawy marsz do Niepodległej.

Zanim przekroczymy krakowską „bramę chwały" (*porta gloriae*), czyli Bramę Floriańską, zatrzymajmy się przed Hotelem Polskim Pod Białym Orłem przy ulicy Pijarskiej 17 (róg Floriańskiej). W hotelowym oknie zobaczyć można dzieło Lucyny Szopy. Przed 1914 rokiem hotel był miejscem spotkań licznych konspiratorów. Zatrzymywali się tutaj działacze Polskiej Partii Socjalistycznej. Jedną z goszczących tu bojowniczek była Maria z Koplewskich, nazywana przez konspiratorów „Piękną Panią" – pierwsza żona Józefa Piłsudskiego. (19)

Przed Barbakanem możemy natomiast podziwiać dwustronną szopkę Katarzyny Rackiej z wyraźnie zaznaczonymi elementami zachowanego

parade and the legend of Kraków being saved from a Tatar invasion in 1287. The Lajkonik wears the garb of a Tatar chieftain, including a turban topped with a crescent. It's worth adding here that in July 1916 thousands of Turkish soldiers from the Ottoman divisions (allies of the Austro-Hungarian Empire and Germany) marched through Kraków on their way east. Cracovians greeted the foreign guests with warm applause, recalling a (slightly modified) prophecy of the legendary 18th-century bard Wernyhora according to which Poland would be reborn "after Turks take their horses to drink from the Vistula". (15)

A bit further on, the display window of the Sopocki Auction House at 43 Main Market Square holds a nativity scene by Marian Dłużniewski, grandfather of Marzena Krawczyk. It's worth adding that another of Krawczyk's works, featuring motifs of the Renaissance arcades of the Cloth Hall, is displayed at the InfoKraków Tourist Information Point in Cloth Hall itself. The tenement house at no. 44 once housed the editorial office of the magazine "Przedświt", which supported the Combat Organisation of the Polish Socialist Party and published articles by authors including Józef Piłsudski. A little further along, the branch of the Bank Pekao S.A. at 47 Main Market Square displays nativity scenes by Stanisław Malik and Andrzej Borucki. (16) (17) (18)

Next, we follow the bustling Floriańska Street towards the most important gate in the former city wall. On 6 August 1914, this section of the Royal Route welcomed the procession of 150 men and boys dressed in hastily-tailored grey uniforms. They were the riflemen of the First Cadre Company, led by their commander Józef Piłsudski towards the Russian border on their long, arduous and – sadly – bloody march towards independence.

Before we walk through the glorious portal of the Floriańska Gate, let's pause in front of the Hotel Polski Pod Białym Orłem at 17 Pijarska Street on the corner of Floriańska Street, displaying a nativity scene by Lucyna Szopa. Prior to 1914, the hotel was a site of regular clandestine meetings by supporters of independent Poland. It was also the site of meetings of members of the Polish Socialist Party. One of the combatants who attended those meetings was Maria Koplewska, Piłsudski's first wife. (19)

By the Barbican stands the double-sided nativity scene by Katarzyna Racka, featuring motifs of the preserved mediaeval defence walls. A little further, the Jan Matejko Square presents Dariusz Czyż's imposing nativity scene, including figurines of the fathers of Poland's independence of 1918: General Józef Haller, Marshal Józef Piłsudski, and the pianist, composer and statesman Ignacy Jan Paderewski. The latter funded the monument to the Battle of Grunwald in the same square, unveiled in 1910 "to invigorate hearts". (20) (21)

We return to the Planty Park and head towards the underpass by the Main Railway Station, passing by the InfoKraków point and a tall nativity

fragmentu średniowiecznych murów obronnych. Dalej, na placu Jana Matejki, oglądamy okazałą szopkę Dariusza Czyża. Twórca umieścił w niej figury ojców polskiej niepodległości z 1918 roku: generała Józefa Hallera, marszałka Józefa Piłsudskiego oraz dyplomaty, kompozytora i pianisty Ignacego Jana Paderewskiego. Ten ostatni był fundatorem stojącego właśnie na tym placu, odsłoniętego jeszcze w 1910 roku „ku pokrzepieniu serc" pomnika Grunwaldzkiego. (20) (21)

Wracamy na Planty i kierując się w stronę przejścia podziemnego przy Dworcu Głównym, mijamy przy punkcie InfoKraków wysoką szopkę Kryspina Wolnego, która upamiętnia 75. Jubileuszowy Konkurs Szopek Krakowskich. Mijając po lewej ręce stary gmach Dworca Głównego, kontynuujemy spacer ulicą Lubicz i przechodzimy pod wiaduktem kolejowym. Po kolejnych stu metrach, po lewej stronie widzimy pogrążony w zimowym śnie Ogród Strzelecki i położony w nim gmach Celestatu, od 1837 roku siedzibę Towarzystwa Strzeleckiego Bractwo Kurkowe w Krakowie. Bracia kurkowi bardzo mocno podkreślają swoje przywiązanie do tradycji patriotycznych. Spacerując po ogrodzie, co chwila stajemy przed pomnikami i tablicami ku czci wielkich Polaków: królów Zygmunta Augusta i Jana III Sobieskiego, a także goszczonych tu niegdyś Piłsudskiego, Hallera czy Paderewskiego. W centralnym miejscu ogrodu ustawiony jest natomiast pomnik Jana Pawła II – Honorowego Brata Kurkowego. W północnej części, od strony ulicy Topolowej, w szopce Marzeny Krawczyk znajdziemy także żołnierzy Legionów Polskich. (22) (23)

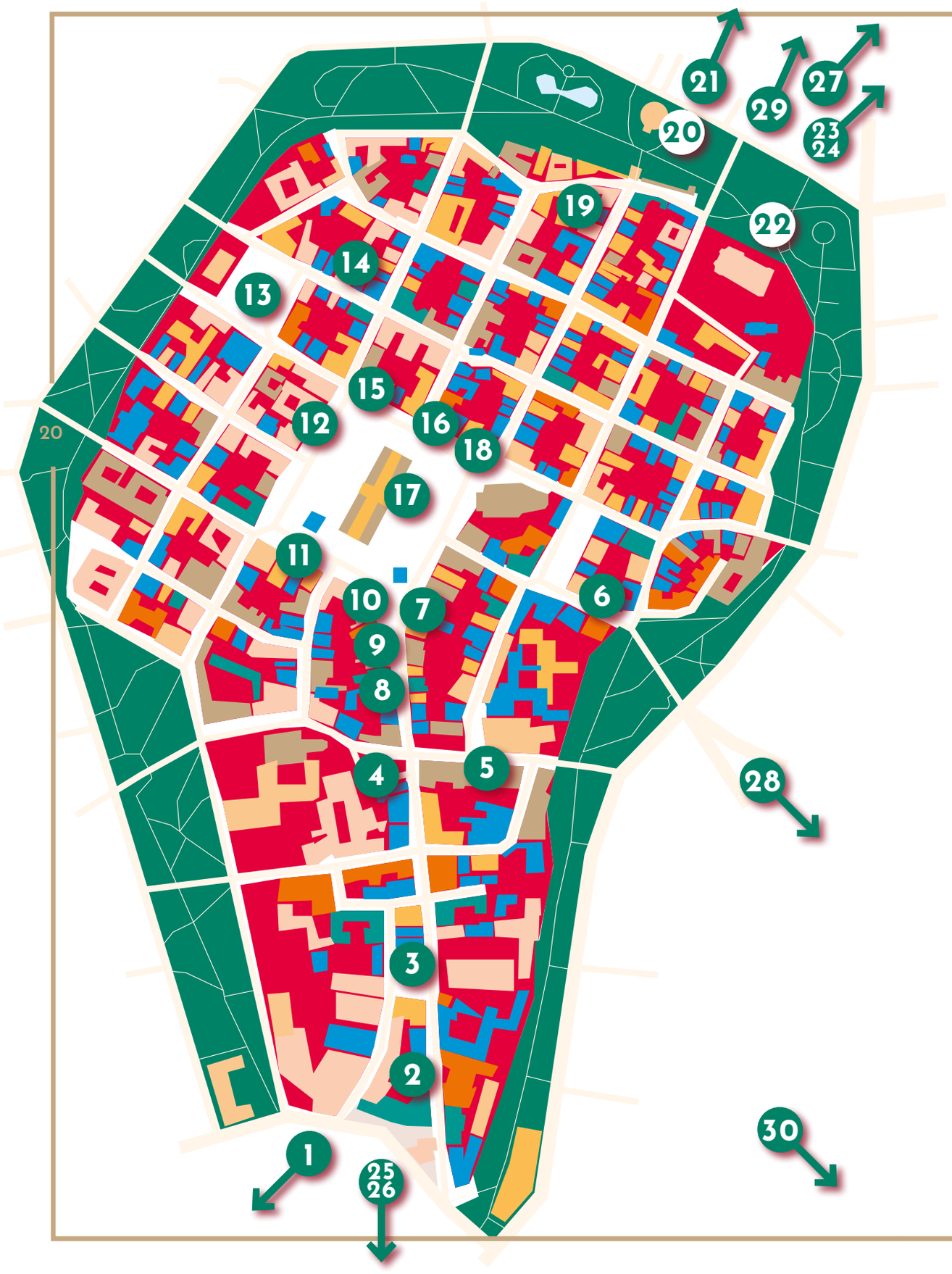
Pokonkursowa wystawa szopek krakowskich w latach 1990-2017 była prezentowana w Pałacu Krzysztofory, głównej siedzibie Muzeum Historycznego Miasta Krakowa. Obecnie jednak, w związku z rozpoczynającą się renowacją Krzysztoforów – a także dzięki wieloletniej i owocnej współpracy muzeum z krakowskim Bractwem Kurkowym – szopki zgłoszone na jubileuszowy konkurs mogły zagościć właśnie w Celestacie. W jego przyjaznych przestrzeniach zobaczymy blisko dwieście szopek seniorskich, młodzieżowych i dziecięcych, od miniatur po budowle liczące ponad dwa metry wysokości. Celestat jest miejscem mocno związanym z krakowskimi tradycjami i folklorem: odbywają się tu zarówno uroczystości bractwa – jak choćby tradycyjna uczta nowego króla kurkowego – jak i przygotowania orszaku Lajkonika do corocznego pochodu. (24)

* * *

6 stycznia 2018, w Święto Trzech Króli, spacer Wokół Szopki spod Wawelu do Celestatu poprowadzi Dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Krakowa Michał Niezabitowski. Start o godzinie 14.00 przy ul. Powiśle 11. (1)

scene by Kryspin Wolny commemorating the 75th Kraków Nativity Scene Contest. With the former station building on the left, we continue along Lubicz Street and under the railway viaduct. Around a hundred metres further, on the left, we see the Strzelecki Garden and the Celestat building – the site of Kraków's Fowler Brotherhood since 1837. The Brotherhood has always had close ties to patriotic traditions. As we wander round the garden, let's pause at monuments and plaques dedicated to great Poles, including kings Sigismund Augustus and John III Sobieski and former regular visitors Piłsudski, Haller and Paderewski. The statue of John Paul II, Honorary Member of the Fowler Brotherhood, stands in the centre of the garden. Soldiers from the Polish Legions are commemorated in Marzena Krawczyk's nativity scene in the north part of the park, near Topolowa Street. (22) (23)

Between 1990 and 2017, the post-contest exhibition of Cracovian nativity scenes was held at the Krzysztofory Palace, the main site of the Historical Museum of the City of Kraków. This year, due to the renovation works being carried out at the palace, the Fowler Brotherhood extends its long-term support of the museum to take over as host of the exhibition. The expansive building presents close to two hundred nativity scenes in adult, youth and children's categories, from miniatures to constructions over two metres tall. Celestat has close ties with Kraków's traditions and folklore, hosting regular festivities of the Brotherhood – such as the time-honoured banquet celebrating the new Fowler King – and preparations for the annual Lajkonik Parade. (24)

1

POWIŚLE 11

● Rafał Bulanda, 2017

Przednia część parteru szopki nawiązuje do Barbakanu, tylna – do Sukiennic. Na pierwszym piętrze umieszczona jest scena ze Świętą Rodziną, wokół której krążą postaci Trzech Króli. Kolejną kondygnację zdobi zabudowa wzorowana na kruchcie kościoła Mariackiego. Wieże boczne odwzorowują sylwetkę nieodległego kościoła oo. Paulinów na Skałce, zaś wieńczące je kopuły stylizowane są na podobieństwo wież klasztoru oo. Kamedułów. Wieża główna to miniatura Wieży Zegarowej, której sylwetka góruje nad pobliskim wawelskim wzgórzem.

The front part of the first storey recalls the Barbican, while the back is modelled on the Cloth Hall. The Holy Family is placed on the second storey with figurines of the Three Wise Men spinning around them. The next storey is decorated with a construction resembling the vestibule of St Mary's Church. The side towers recall the silhouette of the nearby Pauline Church, while the domes resemble the Camaldolese Monastery. The main tower is a miniature of the Clock Tower, soaring over Wawel Hill.

2

RESTAURACJA FIORENTINA/ FIORENTINA RESTAURANT UL. GRODZKA 63

● Marzena Krawczyk, 2006

Szopka mała, oświetlona, niemechaniczna, wielowieżowa, trzykondygnacyjna. Na pierwszej kondygnacji, na złoto oklejonej i ozdobionej złotą pasmanterią podstawie fragment budowli przykryty spadzistym dachem i zwieńczony sygnaturką. W złociście oświetlonej wnęce scena Bożego Narodzenia z Dzieciątkiem w kołysce, stojącą Matką Boską i św. Józefem. Na zewnątrz budyneczku, na tle zwieńczonych papieskimi biało-żółtymi chorągiewkami wieżyczek oraz ścian z witrażami – figurki: po lewej anioł z rozpostartymi skrzydłami i trzyosobowy zespół muzyczny w strojach krakowskich, po prawej identyczny anioł i kwiaciarka z bukietami. Druga kondygnacja składa się z krużganków i podświetlanych na czerwono okien witrażowych. Trzecia kondygnacja wyróżnia się ciekawie skomponowanymi elementami architektonicznymi: trzy główne wieże nie są umieszczone, jak zazwyczaj w szopce krakowskiej, w jednej linii. Środkową, najwyższą, cofnięto nieco względem symetrycznych wież bocznych. Ta wielobarwna szopka o intensywnej kolorystyce wyposażona jest w pozytywkę grającą kolędę „Wśród nocnej ciszy".

Udział w 64. Konkursie Szopek Krakowskich i wystawie pokonkursowej w 2006 roku.

2

RESTAURACJA FIORENTINA/ FIORENTINA RESTAURANT UL. GRODZKA 63

● Marzena Krawczyk, 2006

Small, illuminated, non-moving nativity scene with three storeys and several towers. On the first storey, the gilded base decorated with gold ribbons carries a section of the construction clad with a sloping roof and crowned with a turret. The gold-illuminated niche holds the Nativity with Mary and Joseph standing over Baby Jesus in a crib. Outside the building stand figurines of an angel with outstretched wings and a trio of musicians in Cracovian costumes (on the left) and an identical angel and a flower seller (on the right). The walls have stained-glass windows and are topped with turrets bearing white-and-yellow Papal banners. The second storey comprises cloisters and stained-glass windows illuminated in red. The third storey features distinctive architectural elements, with the three main towers not arranged in the traditional single line. The tallest middle tower is slightly set back in relation to the side towers. The dazzling nativity scene also features a music box playing the popular Polish carol "Wśród nocnej ciszy".

Participant in the 64th contest and the post-contest exhibition in 2006.

3

PLAC ŚW. MARII MAGDALENY/ ST MARY MAGDALENE SQUARE

● Kryspin Wolny, 2016

Szopka inspirowana jest architekturą katedry na Wawelu i kaplicy Zygmuntowskiej oraz kościoła Mariackiego. Autor wykorzystał także motywy nawiązujące do kościoła św. Wojciecha oraz Bramy Floriańskiej i Sukiennic. Wieże boczne wzorowane są na bliźniaczych wieżach pobliskiego romańskiego kościoła św. Andrzeja. Święta Rodzina z Dzieciątkiem ukazana jest w niszy umieszczonej w środku kompozycji.

The nativity scene is inspired by Wawel Cathedral, the Sigismund Chapel and St Mary's Church. The author also uses motifs recalling St Adalbert's Church, the Floriańska Gate and the Cloth Hall. The side towers are modelled on the twin towers of the nearby Romanesque St Andrew's Church. The Holy Family with Baby Jesus is placed in a niche at the centre of the composition.

4

INFOKRAKÓW PAWILON WYSPIAŃSKIEGO/ INFOKRAKÓW WYSPIAŃSKI PAVILION PL. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH 2

● Andrzej Malik, 2007

Na podstawie jednokondygnacyjnej szopki dwanaście figurek, od lewej: krakowianka, krakowiak, owieczka, baba, Maryja, aniołek, Dzieciątko, św. Józef, Lajkonik i Trzej Królowie. Nad wnęką unosi się biały archanioł. Wyżej na wieżach sześć mniejszych białych aniołków: dwóch z lutniami, czterech z trąbami. Środkowa wieża zakończona jest sześciograniastą kopułą, zwieńczoną orłem w koronie. Wieże zewnętrzne podobne do hejnalicy kościoła Mariackiego.

Wyróżnienie w kategorii szopek młodzieżowych w 65. Konkursie Szopek Krakowskich w 2007 roku.

Twelve figurines stand on the base (left to right): man and woman in Cracovian costume, a sheep, a crone, Mary, an angel, Baby Jesus, Joseph, the Lajkonik and the Three Wise Men. A white archangel rises above the niche. Six more angels are placed higher up, two playing lute and four playing trumpet. The middle tower has a hexagonal dome topped with an eagle wearing a crown. The external towers resemble the taller tower of St Mary's Church.

Distinction in the youth category in the 65th contest in 2007.

● Marek Głuch, 2003

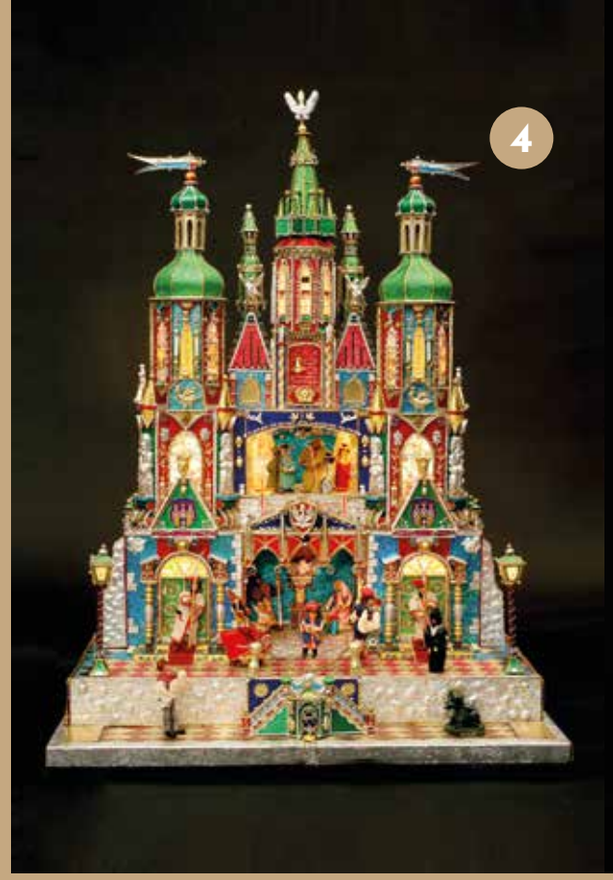
Pierwsza kondygnacja jest dwupoziomowa. Niżej postaci szewczyka z owieczką i smoka. Centralnie schodki. Wyżej, we wnęce, figurki kwiaciarki i włóczka z buńczukiem. Z przodu, od lewej: kosynier, krakowiak z harmonią, tańcząca para w strojach krakowskich, Żyd, kosynier. Druga kondygnacja: Święta Rodzina, dookoła której poruszają się Trzej Królowie, kominiarz i góral. Trzecia kondygnacja: wieże. Środkowa, najwyższa, zwieńczona orłem w koronie, wzorowana jest na wyższej wieży kościoła Mariackiego.

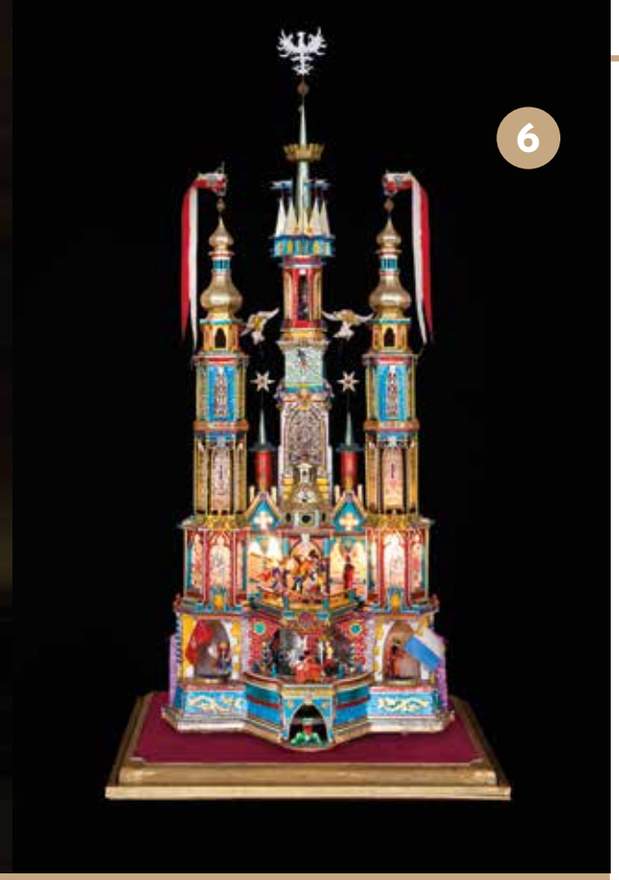
I nagroda w grupie szopek średnich w 61. Konkursie Szopek Krakowskich w 2003 roku.

The first storey is split into two levels, with figurines of a cobbler, a sheep and the Wawel Dragon on the lower level. A central staircase leads to a niche holding figurines of a flower seller and a raftsman. In front of them stand (left to right) a soldier bearing a scythe, a man in Cracovian outfit playing accordion, a dancing couple in Cracovian outfits, a Jew and another soldier bearing a scythe. The second storey holds the Holy Family, with figurines of the Three Wise Men, a chimney sweep and a Highlander moving around them. The third storey features several towers. The tallest centre tower, topped with an eagle bearing a crown, is modelled on the taller tower of St Mary's Church.

1st prize in the mid-sized category during the 61st contest in 2003.

5

RESTAURACJA ALBERTINA/ ALBERTINA RESTAURANT UL. DOMINIKAŃSKA 3

● Jacek Głuch, 1996

Szopka średnia, wielowieżowa, wielokondygnacyjna. Pierwsza kondygnacja: arkady wzdłuż całej bryły szopki. Druga kondygnacja: po bokach kompilacja fragmentów architektury wawelskiej, centralnie Lajkonik i trzech włóczków, na srebrnych schodach i we wnęce Trzej Królowie. Trzecia kondygnacja: we wnęce Święta Rodzina i dwa baranki. Wieża środkowa – „mariacka"; wieże zewnętrzne – „wawelskie", zegarowe.
Wyróżnienie w grupie szopek średnich w 54. Konkursie Szopek Krakowskich w 1996 roku.

Mid-sized nativity scene with several storeys and several towers. Arcades run all along the first storey of the nativity scene. Fragments of Wawel architecture adorn the sides of the second storey; the Lajkonik accompanied by three raftsmen stands in the middle, with the Three Wise Men on the silver staircase and in the niche. The third storey holds the Holy Family in the niche and two lambs. The centre tower is modelled on the taller tower of St Mary's Church, while the external towers resemble towers of Wawel Castle.
Distinction in the mid-sized category during the 54th contest in 1996.

6

RESTAURACJA KOGEL MOGEL/ KOGEL MOGEL RESTAURANT UL. SIENNA 12

● Antoni Wołek, 1980

Szopka dwukondygnacyjna, pięciowieżowa. U dołu centralnie wnęka-brama, w której ukazuje się smok. Na pierwszej kondygnacji orszak z wysuniętym do przodu Lajkonikiem, za nim cztery figurki włóczków. We wnęce po prawej stronie postać Tatara z biało-niebieską chorągwią, a po lewej figurka krakowiaka z chorągwią czerwoną. Na drugiej, zajmującej środkową przestrzeń kondygnacji – kopuła wzorowana na kaplicy Zygmuntowskiej, a pod nią trzy postaci żaków. Z przodu para krakowska. W kącie po prawej figurka szlachcica, po lewej siedzi królewski błazen Stańczyk. Środkowa wieża wzorowana jest na wyższej wieży kościoła Mariackiego. W górnej części ostrołukowe okienko, w którym ukazuje się strażak z trąbką.

I nagroda w grupie szopek średnich w 38. Konkursie Szopek Krakowskich w 1980 roku.

Two-storey nativity scene topped with five towers. In the centre on the lower storey there is a niche/gate with an emerging dragon. The Lajkonik leads a pageant on the lower storey, followed by four raftsmen figurines. A Tatar bearing a blue-and-white banner stands in a niche on the right, and a Cracovian bearing a red banner stands on the left. The centre of the second storey is taken by a dome modelled on the Sigismund Chapel, with three pupils standing below. A Cracovian couple stand in front; a nobleman stands on the right and the royal jester Stańczyk sits on the left. The centre tower is modelled on the taller tower of St Mary's Church. It features a tall, narrow window at the top, revealing a figurine of a watchman holding a bugle.

1st prize in the mid-sized category during the 38th contest in 1980.

7

RESTAURACJA WESELE/ WESELE RESTAURANT RYNEK GŁÓWNY 10

● Piotr Michalczyk, 2000

Szopka średniej wielkości, trójwieżowa. Środkowa przypomina wyższą wieżę kościoła Mariackiego. Przed nimi, centralnie pod łukowatym sklepieniem – scena Bożego Narodzenia. Poniżej scena z „Wesela" Stanisława Wyspiańskiego. Pary w krakowskich strojach tańczą, trzymając się za ręce, wokół Chochoła. Gra orkiestra, harcuje Lajkonik. Na pierwszym planie legenda kabaretu Piwnica Pod Baranami – Piotr Skrzynecki w pelerynie i kapeluszu, z piórkiem i dzwonkiem.

II nagroda w grupie szopek małych w 58. Konkursie Szopek Krakowskich w 2000 roku.

Mid-sized nativity scene with three storeys. The central tower recalls the taller tower of St Mary's Church. The Nativity is placed in front under an arched roof. A scene from Stanisław Wyspiański's play "The Wedding" takes place below. Couples in Cracovian costume dance holding hands around Straw-man, while the orchestra plays music and the Lajkonik prances. In front of the group stands Piotr Skrzynecki – founder of the Piwnica Pod Baranami cabaret – wearing his trademark cape and hat with a feather.

2nd prize in the small category during the 58th contest in 2000.

8

SŁODKI WIERZYNEK RYNEK GŁÓWNY 15

Marian Więcek, 2001

Szopka mała, dwupoziomowa. Na pierwszej kondygnacji scena jasełkowa: król Herod, po jego bokach śmierć z kosą i diabeł z widłami. Poza tym m.in.: góralka, pasterz, anioł, kobieta z maślnicą, góral z kontrabasem, żołnierz z szablą, kolędnik z gwiazdą, Żyd, kominiarz, krakowiak, Lajkonik. Na drugiej kondygnacji we wnęce: scena adoracji Dzieciątka – Święta Rodzina, zwierzęta, klęczący pasterze, Trzej Królowie.

Udział w 59. Konkursie Szopek Krakowskich w 2001 roku.

Small, two-storey nativity scene. The first storey holds King Herod flanked by death with a scythe and a devil with a pitchfork. Other figurines include a woman in Highlander costume, a shepherd, an angel, a woman churning butter, a man in Highlander costume playing double bass, a soldier with a sword, a caroller bearing a crown, a Jew, a chimney sweep, a Cracovian and the Lajkonik. The Adoration of Baby Jesus is on the second storey, with the Holy Family, kneeling shepherds, farm animals and the Three Kings.

Participation in the 59th contest in 2001.

9

RESTAURACJA WIERZYNEK/ WIERZYNEK RESTAURANT RYNEK GŁÓWNY 16

● Jan Kirsz, 1987

Na pierwszą kondygnację prowadzą schody – tam figurki: po jednej stronie królewski błazen Stańczyk, po drugiej scenka przedstawiająca Hołd Pruski z 1525 roku. Pośrodku pierwszej kondygnacji wnęka ze scenką obrotową, a na niej osiem figurek ilustrujących rozwój polskiego oręża. Po obu stronach – wnęki z figurkami: po prawej personifikacja Wolności, po lewej Ojczyzny. Druga kondygnacja: centralnie wnęka ze sceną Bożego Narodzenia.

III nagroda w grupie szopek średnich w 45. Konkursie Szopek Krakowskich w 1987 roku.

A staircase leads to the first storey, with the royal jester Stańczyk on one side and a scene depicting the Prussian Homage of 1525 on the other. A niche holding a rotating scene is at the centre of the first storey, bearing eight figurines illustrating the evolution of Polish weaponry. A niche on the right holds the personification of Freedom, while the one on the left holds a figurine representing Homeland. The niche in the centre of the second storey holds the Nativity.

3rd prize in the mid-sized category during the 45th contest in 1987.

10

RESTAURACJA SZARA GĘŚ W KUCHNI/ SZARA GĘŚ W KUCHNI RESTAURANT RYNEK GŁÓWNY 17

● Piotr Michalczyk, 1996

Pierwsza kondygnacja: po bokach wieże wzorowane na Bramie Floriańskiej, centralnie fragmenty Barbakanu, w środku arkady. Od lewej figurki: kwiaciarka, dwie pary krakowskie, krakowiak z gwiazdą, smok wawelski w rogatywce. Druga kondygnacja: centralnie pod kopułą Święta Rodzina i Trzej Królowie, po lewej Lajkonik, basista i trębacz, po prawej skrzypek i bębnista. Trzecia kondygnacja: wieże.

Wyróżnienie w grupie szopek średnich w 54. Konkursie Szopek Krakowskich w 1996 roku.

On the first storey, towers modelled on the Floriańska Gate flank elements of the Barbican and arcades in the centre. From left to right, the figurines are a flower seller, a couple in Cracovian costume, a man in Cracovian costume bearing a star, a street musician and the Wawel Dragon wearing a hat. The second storey holds the Holy Family and the Three Wise Men under a dome in the centre, with the Lajkonik, bassist and trumpeter on the left and a violinist and drummer on the right. The third storey features several towers.

Distinction in the mid-sized category during the 54th contest in 1996.

11

KSIĘGARNIA EMPIK/ EMPIK BOOKSTORE RYNEK GŁÓWNY 23

● Andrzej Nowicki, 2001

Pierwsza kondygnacja: centralnie pod zadaszeniem napis „Sto lat Wesela" nad chocholim tańcem, po lewej dwie postaci w czarnych pelerynach przy latarni z balonikiem, po prawej szopkarz. Po zewnętrznych stronach wieże zegarowe, u ich stóp kwiaciarki pod parasolami. Druga kondygnacja: Święta Rodzina. Wieża środkowa „mariacka" zwieńczona orłem, wieże boczne „ratuszowe" zwieńczone flagami.

II nagroda w grupie szopek średnich w 59. Konkursie Szopek Krakowskich w 2001 roku.

In the middle of the first storey, a banner with the inscription "One Hundred Years of The Wedding" hangs over a dance scene; two figurines in black cloaks stand by a lamppost on the left, one holding a balloon, while a nativity scene-maker stands on the right. Two clock towers rise on the sides, with flower sellers sitting under parasols on both sides. The Holy Family is placed on the second storey. The middle tower is modelled on the taller tower of St Mary's Church, while the side towers, resembling the Town Hall Tower, bear flags.

2nd prize in the mid-sized category during the 59th contest in 2001.

12

SKLEP WAWEL/ WAWEL CHOCOLATE SHOP RYNEK GŁÓWNY 33

● Jan Kirsz, 1984

Szopka mała, trzywieżowa, trzykondygnacyjna. Na pierwszej kondygnacji scenka z królewskim błaznem Stańczykiem na tronie i przesuwającymi się postaciami w strojach historycznych. Na drugiej kondygnacji figurki Świętej Rodziny i Trzech Króli. Nad scenką herb Krakowa. Na podeście trzeciej kondygnacji po bokach figurki kosynierów. Hełm środkowej wieży nawiązuje wyglądem do wyższej wieży kościoła Mariackiego.

I nagroda w grupie szopek małych w 42. Konkursie Szopek Krakowskich w 1984 roku.

Small, three-storey nativity scene with three towers. The first storey presents a scene with the royal jester Stańczyk on the throne and moving figurines in historical costumes. Figurines of the Holy Family and the Three Wise Men stand on the second storey under the Kraków coat of arms. Soldiers bearing scythes stand on the sides of the third storey. The top of the centre tower recalls the taller tower of St Mary's Church.

1st prize in the small nativity scene category during the 42nd contest in 1984.

● Antoni Wołek, 1996

Szopka mała, trzywieżowa, wielokondygnacyjna. Na pierwszej kondygnacji głowa smoka wyziera z jamy, po bokach symbole fabryki czekolady Wawel Kraków. Druga kondygnacja: tańczący Lajkonik, bębnista i chorąży z chorągwią włóczków, na platformie siedem postaci z orszaku. Trzecia kondygnacja: pod arkadami trzy figurki mężczyzn. Czwarta kondygnacja: centralnie we wnęce Święta Rodzina. Wieże boczne przypominają wyższą wieżę kościoła Mariackiego.
III nagroda w grupie szopek małych w 54. Konkursie Szopek Krakowskich w 1996 roku.

Small nativity scene with several storeys and three towers. On the first storey, the dragon's head is peeking from the den; the logo of the Wawel Kraków chocolate factory adorns the sides. The second storey holds the prancing Lajkonik, a drummer and an ensign bearing the banner of the raftsmen, with seven figurines from the pageant on the platform. Three men stand under the arcades on the third storey. The niche in the centre of the fourth storey holds the Holy Family. The side towers are modelled on the taller tower of St Mary's Church.
3rd prize in the small category during the 54th contest in 1996.

13

PLAC SZCZEPAŃSKI/ SZCZEPAŃSKI SQUARE

● Katarzyna Racka, 2016

Szopka łączy charakterystyczne motywy z krakowskich świątyń: katedry na Wawelu i kaplicy Zygmuntowskiej, kościoła Mariackiego, kościoła oo. Dominikanów czy kościoła św. Andrzeja z nawiązaniami do architektury mieszczańskich kamienic. Oprócz figurki Świętej Rodziny i Trzech Króli występują w niej postaci z krakowskich legend: Lajkonik i smok wawelski oraz para w strojach krakowskich.

The nativity scene combines distinctive motifs of several of Kraków's churches – the cathedral and the Sigismund Chapel on Wawel Hill, St Mary's Church, the Dominican Church and St Andrew's Church – and motifs of tenement houses in the city. As well as figurines of the Holy Family and the Three Wise Men, there are characters from Cracovian legends: the Lajkonik and the Wawel Dragon, and a couple in Cracovian costume.

14

KARCZMA REGIONALNA GOŚCINNA CHATA/ GOŚCINNA CHATA REGIONAL INN UL. SŁAWKOWSKA 10

● Marian Więcek, 1998

Szopka mała, trzykondygnacyjna. Pierwsza kondygnacja: scenka jasełkowa, a w niej król Herod, diabeł, anioł, policjant, kominiarz, baba ubijająca masło w maślnicy, krakowiacy, górale i Lajkonik. Druga kondygnacja: Święta Rodzina, pastuszkowie, Trzej Królowie, góral i zwierzęta. Trzecia kondygnacja: cztery figurki aniołów i żołnierz. Wieża środkowa zwieńczona gwiazdą. Wieże boczne stylizowane są na wieżę Mariacką.
Udział w 56. Konkursie Szopek Krakowskich w 1998 roku.

Small, three-storey nativity scene. The first storey holds figurines of King Herod, a devil, an angel, a policeman, a chimney sweep, a woman churning butter, Cracovians, Highlanders and the Lajkonik. The Holy Family, shepherds, the Three Wise Men, a man in Highlander costume and farm animals occupy the second storey. Four angels and a soldier stand on the third storey. The middle tower is topped with a star, while the side towers are modelled on the taller tower of St Mary's Church.
Participation in the 56th contest in 1998.

15

KSIĘGARNIA MUZYCZNA KURANT/ KURANT MUSIC BOOKSHOP RYNEK GŁÓWNY 36

● Roman Sochacki, 1993

Szopka średnia, trzywieżowa, wielokondygnacyjna. Pierwsza kondygnacja: centralnie we wnęce Święta Rodzina, wokół obracające się figurki: krakowiak, kobieta z bukietem kwiatów, wieśniaczka, chłopiec z szopką, pasterz z owieczką, Trzej Królowie. Przed nimi muzykanci: po lewej harmonista i basista, po prawej gitarzysta i kolędnik z gwiazdą. Druga kondygnacja: centralnie tańczący Lajkonik i czterech włóczków.
I nagroda w grupie szopek średnich w 51. Konkursie Szopek Krakowskich w 1993 roku.

Mid-sized nativity scene with several storeys and three towers. In a niche in the centre of the first storey stands the Holy Family, surrounded by moving figurines of a man in Cracovian outfit, a woman with a bunch of flowers, a peasant woman, a boy with a nativity scene, a shepherd with a lamb and the Three Wise Men. In front of them stand musicians, with accordionist and bassist on the left and guitarist and caroller bearing a star on the right. In the centre of the second storey dances the Lajkonik, surrounded by four raftsmen.
1st prize in the mid-sized category during the 51st contest in 1993.

● Antoni Wołek, 2004

Szopka mała, dwukondygnacyjna, trzywieżowa. Pierwsza kondygnacja: w środkowej wieży głęboka wnęka, pośrodku Lajkonik z włóczkami, za nimi dwie postaci i grupa Świętej Rodziny. Druga kondygnacja: wieże równej wysokości, środkowa zwieńczona hełmem z wyższej wieży Mariackiej, poniżej hełmu zegar (tarcza oryginalnego zegarka), boczne wieże zwieńczone stożkowatymi hełmami, pomiędzy wieżami małe wieżyczki Barbakanu.
Udział w 62. Konkursie Szopek Krakowskich w 2004 roku.

Small, two-storey nativity scene with three towers. On the first storey, a niche in the middle tower holds the Lajkonik and raftsmen, with two more figurines and the Holy Family behind them. Three towers of the same height rise on the third storey; the central tower is topped with the dome of the taller tower of St Mary's Church with a real clock placed below. The side towers are topped with conical turrets, with small turrets of the Barbican placed between them.
Participation in the 62nd contest and the post-contest exhibition in 2004.

16

SOPOCKI DOM AUKCYJNY/ SOPOCKI AUCTION HOUSE RYNEK GŁÓWNY 43

● Marian Dłużniewski, 1998

Szopka mała, dwukondygnacyjna. Pierwsza kondygnacja: centralnie Święta Rodzina, po bokach – z lewej Lajkonik, kwiaciarka i szopkarz z szopką, po prawej kominiarz, bębnista i smok. Wieża środkowa wzorowana na wyższej wieży kościoła Mariackiego, zwieńczona orłem. Wieże boczne cebulaste, udekorowane biało-czerwonymi chorągiewkami. Między nimi dwie mniejsze wieżyczki zwieńczone chorągiewkami biało-niebieskimi.
III nagroda w grupie szopek małych w 56. Konkursie Szopek Krakowskich w 1998 roku.

Small, two-storey nativity scene. The Holy Family stands in the centre of the first storey, with the Lajkonik, a flower seller and a nativity scene-maker on the left and a chimney sweep, a drummer and the Wawel Dragon on the right. The centre tower, topped with an eagle bearing a crown, is modelled on the taller tower of St Mary's Church. The side towers have onion domes and are decorated with white-and-red flags. Two shorter towers topped with white-and-blue flags rise between them.
3rd prize in the small category during the 56th contest in 1998.

17

INFOKRAKÓW SUKIENNICE/ INFOKRAKÓW CLOTH HALL

● Marzena Krawczyk, 2007

Szopka mała, trójkondygnacyjna, wielowieżowa, oświetlona, mechaniczna, z pozytywką. Na pierwszej kondygnacji (podstawa szopki) trzy figurki członków krakowskiego Bractwa Kurkowego, jeden z nich trzyma srebrnego kura, inny sztandar z napisem „Kraków 750 lat". W ceglastej pierzei wnęka, a w niej na obrotowej podstawie osiem figurek: św. Mikołaj, krakowiak, kolędnik z gwiazdą, krakowianka, dziad i Trzej Królowie. Na drugiej kondygnacji umieszczona centralnie, pod wielograniastą złotą kopułą grupa Świętej Rodziny. Po każdej stronie po dwie wieże: wewnętrzna para o podstawie kwadratowej, zewnętrzna – ośmiokątnej, zwieńczona biało-niebieskimi flagami. Najwyższa środkowa wieża-hejnalica zwieńczona srebrnym orłem, wieże boczne biało-czerwonymi flagami. W oknach wież barwne witraże: na pierwszej kondygnacji zielone, na drugiej fioletowe, na trzeciej czerwone, a wyżej pomarańczowe. Korona hejnalicy zwieńczona flagami biało-czerwonymi i biało-niebieskimi. Pozytywka gra kolędę „Cicha noc".

II nagroda w grupie szopek małych w 65. Konkursie Szopek Krakowskich w 2007 roku.

Small, three-storey, illuminated, mechanical nativity scene with several towers and a music box. The first storey bears three figurines of members of Kraków's Fowler Brotherhood, one holding a silver cockerel and another a banner with the inscription "Kraków 750 Years". The niche in the brick frontage holds a turning base with eight figurines: St Nicholas, a man in Cracovian costume, a caroller bearing a star, a woman in Cracovian costume, an old man and the Three Wise Men. The Holy Family stands in the centre of the second storey under the golden dome. Four towers rise on either side; the inner two have a square cross-section, while the outer two are octagonal and topped with white-and-blue flags. The tallest, centre tower is modelled on the taller tower of St Mary's Church and topped with a silver eagle. The side towers are topped with domes and white-and-red flags. The towers have stained-glass windows, green on the first storey, purple on the second, red on the third and orange above. The centre tower is topped with white-and-red and white-and-blue flags, while the music box plays "Silent Night".

2nd prize in the small category during the 65th contest in 2007.

18

BANK PEKAO S.A. RYNEK GŁÓWNY 47

● Andrzej Borucki, 1991

Szopka średnia, trzywieżowa, dwukondygnacyjna. Na pierwszej kondygnacji we wnęce scena z Lajkonikiem: figurki w strojach krakowskich, Lajkonik, Żyd i kominiarz. Na drugiej kondygnacji centralnie Święta Rodzina, Trzej Królowie i aniołowie. Po bokach – z lewej strony figurka śmierci z kosą, po prawej diabła z widłami. Wieża środkowa, wzorowana na wyższej wieży kościoła Mariackiego, zwieńczona jest srebrnym orłem w koronie.

Wyróżnienie w grupie szopek średnich w 49. Konkursie Szopek Krakowskich w 1991 roku.

Mid-sized, two-storey nativity scene with three towers. A niche on the first storey holds the Lajkonik, figurines in Cracovian costume, a Jew and a chimney sweep. The Holy Family, the Three Wise Men and angels stand in the centre of the second storey, with a figurine of death bearing a scythe on the left and a devil with a pitchfork on the right. The centre tower, topped with an eagle bearing a crown, is modelled on the taller tower of St Mary's Church.

Distinction in the mid-sized category during the 49th contest in 1991.

● Stanisław Malik, 1998

Szopka mała, dwukondygnacyjna. Pierwsza kondygnacja: centralnie Święta Rodzina, po prawej góral, góralka i chorąży włóczków, po lewej krakowianka, krakowiak i Lajkonik. Druga kondygnacja: centralnie figurki trzech aniołów, przed nimi po lewej figurka w białym stroju, po prawej w stroju brązowym postać czytająca „Pana Tadeusza". Po bokach poniżej i powyżej aniołowie grający na trąbach i instrumentach strunowych.

III nagroda w grupie szopek małych w 56. Konkursie Szopek Krakowskich w 1998 roku.

Small, two-storey nativity scene. The Holy Family is placed in the centre of the first storey, with a Highlander couple and a raftsman bearing a flag on the right and a Cracovian couple and the Lajkonik on the left. On the second storey stand three angels, with a man in white robes on the left and another in brown robes on the right, reading from the book "Pan Tadeusz". Above and below, angels play trumpets and string instruments.

3rd prize in the small category during the 56th contest in 1998.

19

HOTEL POLSKI POD BIAŁYM ORŁEM UL. PIJARSKA 17

● Lucyna Szopa, 2004

Szopka średniej wielkości, trzykondygnacyjna, trzywieżowa, utrzymana w stylu klasycznej dziewiętnastowiecznej szopki Michała Ezenekiera. Pierwsza kondygnacja: wysoki cokół imituje mur, pośrodku grota, z której wychodzi smok, po bokach dwa herby stylizowane na krakowskie, powyżej Barbakan z bramą, a po jego obu stronach fragmenty murów zwieńczone attyką Sukiennic i dwie figurki w strojach krakowskich. Druga kondygnacja: we wnęce drewniana szopka ze Świętą Rodziną, przed nią postaci Trzech Króli. Trzecia kondygnacja: trzy wieże równej wysokości, boczne w stylu wyższej wieży Mariackiej.

III nagroda w grupie szopek średnich w 62. Konkursie Szopek Krakowskich w 2004 roku.

Three-storey, mid-sized nativity scene with three towers following Michał Ezenekier's classic 19th-century design. The tall plinth in the centre of the first storey imitates a brick wall, with a dragon peeking out through a door. Two coats of arms, stylised on the emblem of Kraków, are placed on either side, with the Barbican rising above the plinth with fragments of walls on the sides resembling the vaults of the Cloth Hall. Two figurines in Cracovian costume stand on either side. A wooden manger and the Holy Family stand in a niche on the second storey, with the Three Wise Men in front. Three towers of different heights rise from the third storey; the side two are stylised on the taller tower of St Mary's Church.

3rd prize in the mid-sized category during the 62nd contest in 2004.

20

BARBAKAN/ BARBICAN

● Katarzyna Racka, 2017

W dolnej kondygnacji szopki Barbakan ze smukłymi wieżyczkami, flankowany odcinkami murów obronnych i symetrycznie po obu stronach zamknięty Bramą Floriańską. Powyżej pośrodku kruchta kościoła oo. Dominikanów z trzema ozdobnymi szczytami, a nad nią scena Bożego Narodzenia z pokłonem Trzech Króli. W zwieńczeniu szopki wieża z hełmem nawiązującym do wawelskiej Wieży Zegarowej.

The first storey features the Barbican with slender turrets, flanked by fragments of defensive walls and enclosed on both sides by the Floriańska Gate. The vestibule of the Dominican Church rises above with three decorative peaks, with the Holy Family and the Adoration of Baby Jesus on the next storey. The construction is crowned with a tower with a dome recalling the Wawel Clock Tower.

21

PLAC JANA MATEJKI/ JAN MATEJKO SQUARE

● Dariusz Czyż, 2017

Szopka nawiązująca do stulecia odzyskania niepodległości przez Polskę składa się z dwóch części. W części „patriotycznej", skomponowanej z elementów wzorowanych na architekturze Wawelu, Sukiennic, Barbakanu i kościoła Mariackiego, autor umieścił figurki generała Józefa Hallera, muzyka i męża stanu Ignacego Jana Paderewskiego oraz Józefa Piłsudskiego. W części „religijnej", nawiązującej do form Wawelu, kościoła Mariackiego oraz kościoła na Skałce znalazły się postaci patrona Polski św. Stanisława oraz Jana Pawła II i innych świętych.

The nativity scene, recalling the anniversary of Poland regaining its independence in 1918, comprises two parts. The patriotic section, featuring elements of the architecture of Wawel Castle, the Cloth Hall, the Barbican and St Mary's Church, is populated with figurines of General Józef Haller, the pianist and statesman Ignacy Jan Paderewski, and Marshal Józef Piłsudski. The religious section, modelled on Wawel Castle, St Mary's Church and the Pauline Church, includes figurines of St. Stanislaus (patron saint of Poland), St. John Paul II and other saints.

22

INFOKRAKÓW
UL. SZPITALNA 25

● Kryspin Wolny, 2017

Szopka wzorowana na architekturze kościoła Mariackiego, Sukiennic i kościoła św. Andrzeja. Po jednej stronie przedstawiona jest Matka Boża Fatimska: to nawiązanie do setnej rocznicy słynnych objawień, które miały miejsce w Fatimie w 1917 roku. Po drugiej: figurki Świętej Rodziny, Lajkonika i pary w strojach krakowskich.

The nativity scene is modelled on the architecture of St Mary's Church, the Cloth Hall and St Andrew's Church. On one side the author placed a figurine of Our Lady of Fatima, recalling the centenary of the famed Marian apparitions reported in Fatima in 1917. On the other side stand the Holy Family, the Lajkonik and couples in Cracovian costume.

23

PARK STRZELECKI
OD UL. TOPOLOWEJ/
STRZELECKI PARK
ON TOPOLOWA STREET

● Marzena Krawczyk, 2017

Szopka – inspirowana słynną dziewiętnastowieczną szopką Michała Ezenekiera – nawiązuje do architektury kościołów św. św. Piotra i Pawła, oo. Dominikanów i oo. Franciszkanów, kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu, Wieży Ratuszowej i Sukiennic oraz kamienic przy ulicy Karmelickiej. Wśród zapełniających budowlę postaci – obok figur Świętej Rodziny i towarzyszących jej aniołów – znajdziemy muzyków z krakowskiej kapeli folklorystycznej Andrusy, kolędujących krakowiaków, a także polskich bohaterów narodowych: żołnierzy Legionów Polskich, generała Józefa Hallera i marszałka Józefa Piłsudskiego. Patriotyczny charakter szopki podkreślają rozmieszczone w różnych miejscach budowli symbole narodowe.

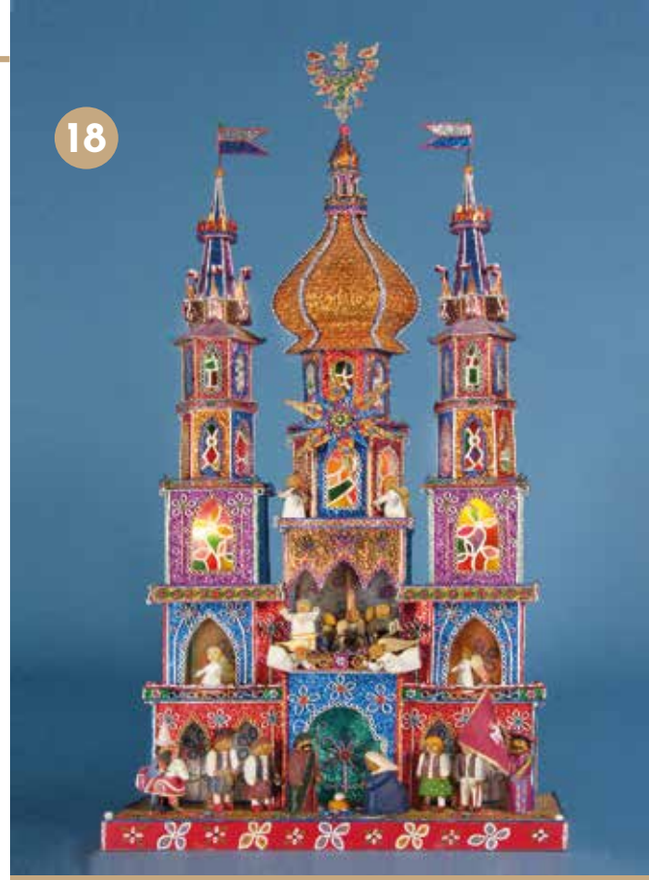
Inspired by Michał Ezenekier's classic 19th-century nativity scene, the work includes elements of the architecture of the Church of Sts Peter and Paul, Dominican and Franciscan churches, the Sigismund Chapel on Wawel Hill, the Town Hall Tower, the Cloth Hall and tenement houses at Karmelicka Street. The figurines populating the construction include the Holy Family and angels, as well as musicians from the Cracovian folk ensemble Andrusy, carolling Cracovians, and national heroes such as soldiers of the Polish Legions, General Józef Haller and Marshal Józef Piłsudski. The patriotic nature of the design is stressed by various national symbols placed around the nativity scene.

24

CELESTAT
UL. LUBICZ 16

Pokonkursowa Wystawa Szopek Krakowskich/ Kraków Nativity Scene Contest Exhibition

11.12.2017–25.02.2018
pn.–nd. 9.00–18.00/
Mon–Sun 9 am–6 pm

25

RYNEK PODGÓRSKI/ PODGÓRZE MARKET SQUARE

● Paweł Nawała, 2016

Szopka nawiązuje do architektury kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu, kościoła Mariackiego, Sukiennic oraz krakowskich kamienic. Związki z Krakowem podkreślone są dodatkowo przez symbole: herb Krakowa i monogram „K" oraz figurki pary w strojach krakowskich i Lajkonika. Kolorystyka szopki utrzymana jest w barwach Krakowa: czerwonej, białej i niebieskiej.

The nativity scene recalls the architecture of the Sigismund Chapel on Wawel Hill, St Mary's Church and Kraków's tenement houses. Cracovian elements are further stressed by symbols such as the city's coat of arms, the "K" monogram and figurines of the Lajkonik and couples in Cracovian costume. The white, blue and red colours are also evocative of Kraków.

26

PLAC WOLNICA/ WOLNICA SQUARE

● Rodzina Markowskich, 2016
Markowski Family, 2016

Swobodna replika słynnej, pochodzącej sprzed 120 lat szopki Michała Ezenekiera. W centrum znajduje się scena Bożego Narodzenia: Święta Rodzina oraz adorujący Dzieciątko pasterze i Trzej Królowie. Charakterystyczną cechą kompozycji nawiązującej do klasycznego dziewiętnastowiecznego stylu szopki krakowskiej jest rytmiczne akcentowanie podziałów horyzontalnych poprzez wprowadzenie licznych balustradek oraz arkadek.

The nativity scene is a loose interpretation of Michał Ezenekier's classic 19th-century work. The Holy Family and the Adoration of Baby Jesus by the Three Wise Men and shepherds are placed in the centre. A distinctive feature of the composition recalling the classic nativity scene style is the rhythmic horizontal divisions using numerous balustrades and arcades.

27

ALEJA RÓŻ/ RÓŻ AVENUE

● Rafał Bulanda, 2016

Szopka nawiązuje do wież i kaplic katedry na Wawelu, kościoła Mariackiego, a także Sukiennic i Bramy Floriańskiej. Na parterze umieszczona jest scena Bożego Narodzenia, przed nią po lewej Trzej Królowie oraz pasterze, a po prawej – obracający się Lajkonik.

The nativity scene recalls the towers and chapels of Wawel Cathedral and St Mary's Church, as well as the Cloth Hall and the Floriańska Gate. The Holy Family is placed on the first storey with the Three Wise Men and shepherds in front, and the prancing Lajkonik on the right.

28

HYUNDAI AUTONEO UL. WIELICKA 193

● Marian Ćmielowski, 1984

Pierwsza kondygnacja: figurki Lajkonika i czterech włóczków, po lewej krakowiak i rycerz z tarczą, po prawej sześciu grajków, rycerz, beduini i wielbłąd. We wnęce tańczące pary krakowskie. Druga kondygnacja: we wnęce scena adoracji Dzieciątka, wokół Świętej Rodziny pastuszkowie z owieczkami i Trzej Królowie. Trzecia kondygnacja: pod arkadami pięć postaci w ciemnych strojach z kapturem i z książkami w dłoniach. Czwarta kondygnacja: trzy wieże.
Wyróżnienie w grupie szopek małych w 51. Konkursie Szopek Krakowskich w 1993 roku.

The first storey holds figurines of the Lajkonik and four raftsmen, with a Cracovian and a knight bearing a shield on the left and six musicians, another knight, Bedouins and a camel on the right. Four couples in Cracovian costume dance in a niche. The second storey holds the Adoration of Baby Jesus in a niche; the Holy Family is surrounded by shepherds and their sheep and the Three Wise Men. On the storey, five figurines wearing dark hooded cloaks and holding books stand under the arcades. Three towers rise on the fourth storey.
Distinction in the mid-sized category during the 51st contest in 1993.

29

MAZDA ANNDORA
AL. 29 LISTOPADA 149

● **Marian Dłużniewski, 2006**

Budowla w formie stadionowych trybun flankujących wkomponowaną pośrodku szopkę nawiązującą do architektury Barbakanu. Na przodzie pięcioosobowa kapela. Na każdej z trybun dziewięć figurek kibiców z szalikami. Powyżej po bokach dwie wieże zakończone choręgiewkami klubu sportowego Wisła Kraków. Pomiędzy nimi zwieńczona godłem klubu attyka wsparta na arkadach przypominających fragment stadionu Wisły. Na godle napis: „1906 – 100 WISŁA KRAKÓW – 2006". Pod arkadami dwie figurki siedzącego smoka wawelskiego.

Wyróżnienie specjalne w grupie szopek małych w 64. Konkursie Szopek Krakowskich w 2006 roku

This unusual structure takes the form of a football stadium, with the stands flanking the nativity scene recalling the architecture of the Barbican. An ensemble of five musicians plays in front. Each stand is filled with nine figurines of football fans holding scarves. On the sides rise two towers topped with banners of the Wisła Kraków Sports Club. A banner bearing the club's emblem stretches between the arcades recalling the Wisła football stadium. The banner bears the inscription "1906 – 100 WISŁA KRAKÓW – 2006". Two figurines of the Wawel Dragon sit among the columns.

Distinction in the mid-sized category during the 64th contest in 2006.

30

GALERIA KAZIMIERZ
UL. PODGÓRSKA 34

Marian Dłużniewski, 1996

Szopka mała, wielowieżowa. Centralnie, na tle ołtarza Święta Rodzina. Po bokach figurki krakowiaka z szopką i górala z gwiazdą. Wyżej, we wnęce figurka Chrystusa, z prawej zakonnicy. Dwie wieże boczne, wzorowane na wyższej wieży kościoła Mariackiego, zwieńczone są biało-czerwonymi chorągiewkami. Wieżę środkową przykrytą kopułą wieńczy orzeł w koronie.
III nagroda w grupie szopek małych w 54. Konkursie Szopek Krakowskich w 1996 roku.

Small nativity scene with multiple towers. The Holy Family is in the centre with an altar in the background. On the sides stand figurines of a man in Cracovian costume and a Highlander bearing a star. Above them, a figurine of Christ stands in a niche on the right a nun on the left. The two side towers, modelled on the taller tower of St Mary's Church, are topped with white-and-red flags. The centre tower is crowned with a dome and an eagle wearing a crown.
3rd prize in the small category during the 54th contest in 1996.

Stanisław Malik, 1999

Szopka średniej wielkości, trzywieżowa. Pierwsza kondygnacja: centralnie Święta Rodzina, nad nią aniołowie grający na trąbach, po lewej Lajkonik i para w strojach góralskich, po prawej chorąży włóczków i para w strojach krakowskich. Druga kondygnacja: pianista przy fortepianie (Ignacy Jan Paderewski), a w głębi trzy figurki aniołów grających na instrumentach smyczkowych. Po bokach: anioł grający na skrzypcach i anioł grający na kontrabasie. Wyżej obracająca się gwiazda.
Nagroda im. Zofii i Romana Reinfussów w 57. Konkursie Szopek Krakowskich w 1999 roku.

Mid-sized nativity scene with three storeys. On the first storey, the Holy Family is placed in the centre with angels playing trumpets above them; on the left stands the Lajkonik and a couple in Highlander costume, and a raftsman bearing a banner and a couple in Cracovian costume on the right. On the second storey, a figurine of Ignacy Jan Paderewski plays the piano, with three angels playing string instruments in the background. More angels stand at the sides, playing violin and double bass. A star turns above them.
Zofia and Roman Reinfuss Prize in the 57th contest in 1999.

Stanisław Paczyński, 1991

Szopka krakowska mała, trzywieżowa, dwukondygnacyjna. Na pierwszej kondygnacji postaci w strojach krakowskich przed arkadami, a na drugiej pod kopułą Święta Rodzina. Wieża środkowa, wzorowana na wawelskiej Wieży Zegarowej, zwieńczona jest srebrnym orłem na czerwonym tle. Na wieżach bocznych przypominających wyższą wieżę kościoła Mariackiego autor umieścił chorągiewki: biało-czerwoną i biało-niebieską. W szopce dominują intensywne barwy: niebieska i czerwona.
Wyróżnienie w grupie szopek małych w 49. Konkursie Szopek Krakowskich w 1991 roku.

Small, two-storey nativity scene with three towers. On the first storey figurines in Cracovian costume stand among the arcades, with the Holy Family on the second storey under the dome. The centre tower, modelled on the Wawel Clock Tower, is crowned with a silver eagle on a red background. The side towers, resembling the taller tower of St Mary's Church, are topped with white-and-red and white-and-blue flags. The nativity scene is dominated by blue and red.
Distinction in the small-sized category during the 49th contest in 1991.

Michał Wincencik, 1984

Centralnym akcentem jest motyw Barbakanu. Z lewej strony bramy miniaturowa szopeczka (wieże wzorowane na wyższej wieży kościoła Mariackiego i kopule kaplicy Zygmuntowskiej), z prawej trzej muzykanci w strojach krakowskich. Wewnątrz sala pałacowa z królem Herodem na tronie i figurkami śmierci, diabła, turonia, góralki z góralem i krakowiaka z krakowianką. Górną część szopki stanowi motyw krakowskich murów miejskich. Środkowa wieża wzorowana jest na wieży Bramy Floriańskiej, zaś boczne – na baszcie Pasamoników. Przed bramą umieszczone są figurki Świętej Rodziny.
II nagroda w grupie szopek średnich w 42. Konkursie Szopek Krakowskich w 1984 roku.

The main motif of the lower storey is the Barbican. On the left of the gate stands a miniature nativity scene with towers modelled on the taller tower of St Mary's Church and the Sigismund Chapel, with three musicians wearing Cracovian costume standing on the right. The niche shows a castle hall with King Herod on the throne and figurines of death, the devil and Highlander and Cracovian couples. The top storey is modelled on Kraków's city walls. The centre tower is a miniature of the Florianska Gate. Figurines of the Holy Family stand in front of the gate.
2nd prize in the mid-sized category during the 42nd contest in 1984.

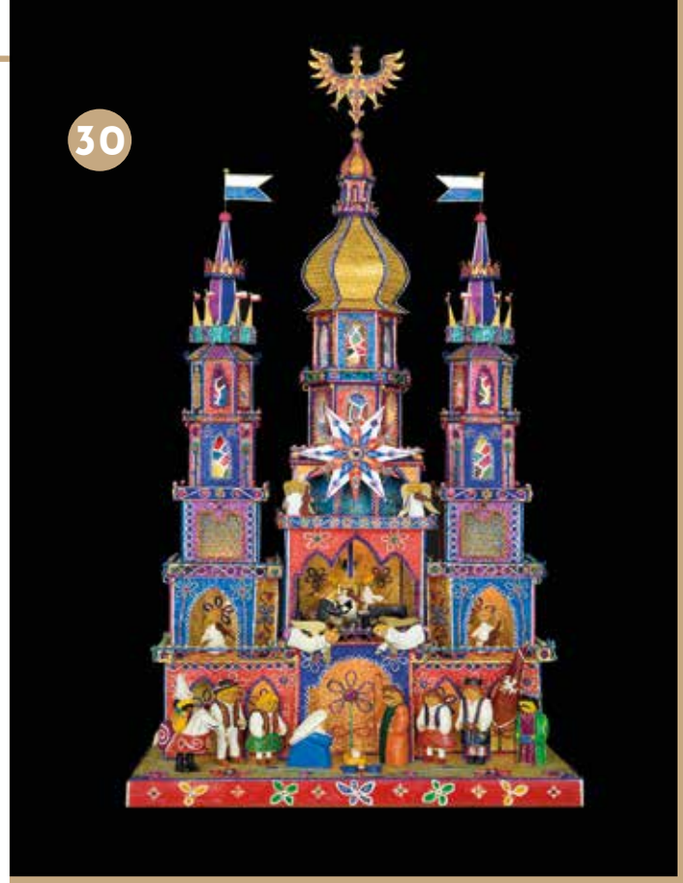
Roman Sochacki, 2000

Szopka oświetlona, mechaniczna, z grającą pozytywką. Na parterze za ażurową balustradą po prawej grupa kolędników: diabeł, śmierć, anioł, żołnierz, Żyd, człowiek z gwiazdą, po lewej kapela: basy, gitara, bęben, akordeon, saksofon. W głębi, we wnęce, na podwyższeniu Święta Rodzina, wokół której poruszają się Trzej Królowie z darami. Na drugiej kondygnacji, centralnie u podstawy wieży, pod arkadami: okrągły emblemat z napisem „Iubilaeum A.D. 2000", po bokach aniołowie. Dalej para kosynierów w krakowskich strojach. Wieża centralna baniasta, zwieńczona orłem. Wieże boczne z nawiązaniami do korony wieży kościoła Mariackiego. Kolorowe witraże są pięknie oświetlone. Malowane figurki zostały wykonane przez autora w drewnie.

I nagroda w grupie szopek średnich w 58. Konkursie Szopek Krakowskich w 2000 roku.

Illuminated, mechanical nativity scene with a music box. On the first storey, figurines of the devil, death, angel, soldier, Jew and caroller bearing a star (left) and musicians playing bass, guitar, drum, accordion and saxophone (right) stand behind an openwork balustrade. In the background, in a niche, the Holy Family stands on a pedestal, with figurines of the Three Wise Men bearing gifts moving around them. A round emblem bearing the inscription "Iubilaeum A.D. 2000" is placed in the centre of the second storey, under the arcades at the foot of the tower, with angels on the sides. They are flanked by soldiers bearing scythes and wearing Cracovian outfits. The centre tower is topped with an onion dome and crowned with an eagle. The side towers recall the towers of St Mary's Church. The colourful stained-glass windows are illuminated, and the painted figurines are carved out of wood.

1st prize in the mid-sized category during the 58th contest in 2000.

Kraków

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

KIERMASZ CENTRALNY

ALEJA RÓŻ PRZY PLACU CENTRALNYM

15–29.12.2017

W GODZINACH 12.00–20.00

ŚWIĄTECZNA ATMOSFERA
NOWOHUCKA MANUFAKTURA
PREZENTÓW SPOTKANIA
Z CHOINKĄ W TLE
WARSZTATY RĘKODZIELNICZE
WYSTĘPY ARTYSTYCZNE

Organizatorzy: kbf, BUKOVINA RESORT, GRUPA autoremo

Partner dla Krakowa: KARNET

Patroni medialni: KRAKÓW.PL, kraków.pl

Kraków

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

ŚLIZGAWKA NA WOLNICY

PLAC WOLNICA

08.12.2017–25.02.2018

GODZINY OTWARCIA

PONIEDZIAŁEK – PIĄTEK:
09.00 – 12.30 (grupy zorganizowane lub wejścia indywidualne)
13.00 – 21.00 (wejścia indywidualne)

WEEKENDY, DNI WOLNE OD PRACY:
09.00 – 21.00 (wejścia indywidualne)

WIGILIA BOŻEGO NARODZENIA (24.12.2017):
09.00 – 13.00 (wejścia indywidualne)

FERIE ZIMOWE (12.02–25.02.2018):
09.00 – 21.00 (wejścia indywidualne lub zorganizowane)

W DNIU 25 GRUDNIA 2017 LODOWISKO BĘDZIE NIECZYNNE.

Organizator: kbf

Partner dla Krakowa: BUKOVINA RESORT, GRUPA autoremo

Partner strategiczny: GALERIA KAZIMIERZ

Patroni medialni: KARNET, KRAKÓW.PL, kraków.pl, kids KRAKÓW

Kraków

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

misteria paschalia

Kraków
26.03–02.04.2018

misteriapaschalia.com

Sprzedaż biletów: InfoKraków;
Sieć salonów: Empik, Saturn,
Media Markt, eventim.pl

Znajdź nas: #misteriapaschalia,
#nastawSieNaKulture

ORGANIZATOR
20 lat kbf

DOFINANSOWANO
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Dofinansowano ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

PARTNERZY DLA KRAKOWA
BUKOVINA RESORT
autoremo

Kraków

JACEK MAJCHROWSKI
PREZYDENT MIASTA KRAKOWA
ZAPRASZA

18.01—13.02.2018

NYMAN
WAGNER
RAMEAU
GLUCK
SZYMANOWSKI

BILETY DOSTĘPNE NA: BIUROFESTIWALOWE.PL,
EVENTIM.PL, EMPIK, SATURN, MEDIA MARKT
I W PUNKTACH INFOKRAKÓW.

OPERARARA.PL

ORGANIZATORZY:
kbf, capella cracoviensis

PARTNER DLA KRAKOWA:
BUKOVINA RESORT, autoremo

SPONSOR:
L'Arcade

PARTNER STRATEGICZNY:
Kraków Airport

PARTNER:
British Council 80 lat w Polsce

PATRONI MEDIALNI:
dwójka, TVP3 Kraków, Radio Kraków, Polityka, wyborcza, Kraków.pl, kraków.pl

BUKOVINA
RESORT

Partner dla Krakowa

Wokół Szopki. Spacerem po Krakowie
All Around Nativity Scenes. Walking in Kraków

Spacerownik opracowano na podstawie materiałów informacyjnych Muzeum Historycznego Miasta Krakowa / *The guide to the walk All Around Nativity Scenes was prepared using materials of the Historical Museum of the City of Kraków*

Opis trasy spaceru / *Description of the walk*: Andrzej Szoka
Konsultacja merytoryczna / *Consultants*: Małgorzata Niechaj, Alicja Soćko-Mucha

Redakcja, korekta / *Editors, proofreaders*: Dorota Dziunikowska, Grzegorz Słącz
Współpraca wydawnicza / *Cooperating editor*: Izabela Mrugała
Projekt graficzny / *Graphic design*: Łukasz Markiewicz
Skład / *Typesetting*: Katarzyna Wolny

Autorzy zdjęć / *Photos by*: Andrzej Janikowski, Tomasz Kalarus
Drukarnia / *Printed and bound by*: Drukarnia Diament s.c.
Nakład / *Copies*: 10 000

ISBN 978-83-65270-21-4

Wydawca / *Publisher*:
Krakowskie Biuro Festiwalowe
ul. Wygrana 2, 30-311 Kraków, tel. 12 354 25 00

www.biurofestiwalowe.pl

www.mhk.pl

Partner strategiczny

GALERIA KAZIMIERZ

Organizatorzy

Kraków

kbf

MHK Muzeum Historyczne Miasta Krakowa

Partner dla Krakowa

BUKOVINA RESORT

GRUPA autoremo

Partner strategiczny

GALERIA KAZIMIERZ

Mecenas KBF

CIEPŁO dla KRAKOWA

Partnerzy

ALBERTINA RESTAURANT & WINE

info KRAKÓW

Kogel Mogel RESTAURACJA

KURANT WWW.KURANT.KRAKOW.PL

HOTEL POLSKI POD BIAŁYM ORŁEM

Bank Pekao

empik.com

25 lat Sopocki Dom Aukcyjny

KARCZMA REGIONALNA GOŚCINNA CHATA KRAKÓW

Szara Gęś W KUCHNI

Wawel

Wesele RESTAURACJA

Restauracja Wierzynek 1364

ROYAL CHOCOLATE WORKSHOP

Patroni

Gazeta wyborcza

RADIO KRAKÓW 1927-2017

TVP3 KRAKÓW

KARNET

kraków.pl

DWUTYGODNIK MIEJSKI KRAKÓW.PL

KRAKÓW TRAVEL